

Minna Mertakivi

**Lukemattomat kirjat, lukematon
nuoriso**

Lukutottumuskysely ja kirjavinkkaus
toiselle asteelle

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Kulttuurialan yksikkö

Kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusohjelma

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurialan yksikkö

Koulutusohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelujen koulutusohjelma

Tekijä: Minna Mertakivi

Työn nimi: Lukemattomat kirjat, lukematon nuoriso – lukutottumuskysely ja kirjavinkkaus II-asteelle

Ohjaaja: Sari Mäkinen-Laitila

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 65

Liitteiden lukumäärä: 4

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa Vantaan ammattioppilaitos Varian ja Tikkurilan lukion (TiLu) nuorten lukutottumuksia ja mielikirjallisuuden suuntauksia. Tutkimuksen tuloksien perusteella Varian kirjasto Teema toteuttaa kirjavinkkauspaketin II-asteen opiskelijoille. Tutkimuksen lähtökohtana oli Varian äidinkielen opettajien huoli nuorison kielen köyhtymisestä sekä tekstien pitkäjänteisen prosessoinnin puute. Selkeä tarve on myös vinkkauspaketille ja vinkkarille kohderyhmänään toisen asteen opiskelijat.

Tutkimus toteutettiin syyslukukautena 2012 (13.8. – 21.12.2012) sekä Varian että Tikkurilan lukionoppilaille survey-kyselynä oppimisalusta Fronterin kautta. Kyselyn toteuttivat pääasiassa koulujen äidinkielen opettajat oppitunneillaan, jonkin verran vastauksia saatiin myös koulujen kirjastojen asiakkailta. Kyselyyn tuli vastauksia kaikkiaan 121 kpl, josta lukiolaisia 26 kpl. Tutkimusote oli kvantitatiivinen ja tutkimus toteutettiin ja analysoitiin Webropol- sovellusta käyttäen.

Tutkimus osoitti, että nuorison lukuharrastus on siirtymässä enenevässä määrin Internettiin, eikä painettua kaunokirjallisuutta juuri enää lueta. Kirjavinkkaus oli myös monelle vieras, vaikka Vantaalla on tehty kouluilla (ala- ja yläasteet) säännönmukaista vinkkaustyötä. Toisen asteen kirjavinkkauksille on selkeä tilaus ja tarve.

Avainsanat: vinkkaus, vinkkaaminen, kirjastot, koulut, ammattikoulut, lukiot, lukeminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree programme: Library and Information Services

Author: Minna Mertakivi

Title of thesis: Unread books – nonreading young adults. The inquiry of reading customs and booktalk to

Supervisor: Sari Mäkinen-Laitila

Year: 2013

Number of pages: 65

Number of appendices: 4

The aim of this research was to survey the reading customs and the trends of the favorite literature of young adults at Vantaa Vocational College Varia and at Tikkurila Upper Secondary. A booktalk package based on the results of this research is compiled by the Teema Library of Varia. The starting point of the research was native teachers' worry both about the impoverishment of the language used by young adults and the lack of long-term processing of texts, and furthermore, a need of a good package and a good talker for booktalks.

This research was carried out at Vantaa Vocational College and at Tikkurila Upper Secondary through the learning environment Frontier during the autumn term. The main part of this survey was carried out by the native teachers on their own lessons. The patrons of the libraries gave also some answers. The total number of answers was 121, of which 26 came from the Upper Secondary. The research was quantitative and it was carried out and analyzed by using the Webropol software.

The results showed that the reading customs of young adults are changing over to the Internet in an increasing rate, and printed texts are hardly read any longer. The booktalk was quite unknown for many of the respondents, though quite regular work in keeping booktalks at comprehensive schools has been done. Based on the results, a clear need for booktalks can be seen at upper secondary education.

Keywords: booktalk, libraries, schools, vocational schools, upper secondary schools, reading

Sisällys

KÄYTETYT TERMIT JA LYHENTEET	6
1 JOHDANTO.....	9
2 LUKUTAITO, TAITO YLITSE MUIDEN	12
2.1 Lukuharrastus kehittää lukutaitoa.....	12
2.2 Onko nuorten lukeminen siirtynyt kansien välistä tietokoneen ruudulle?	15
3. TUTKIMUKSIA NUORTEN LUKEMISESTA JA KIRJAVINKKAUKSESTA	17
4 KEINOJA LUKEMAAN INNOSTAMISEN.....	20
5. VINKKAUS	22
5.1 Kirjavinkkaus menetelmänä.....	22
5.2 Vinkkauksen kohderyhmä.....	23
5.3 Mitä vinkata ja kuka vinkkaa?	24
5.4 Vertaisvinkkaus	26
5.5 KuMuKi ja MuKi	26
5.6 Saitti-vinkkaus	28
6 TUTKIMUSMENETELMÄNÄ ASIAKASKYSELY	29
6.1 Kohderyhmä.....	29
6.2 Kyselylomake.....	30
6.3 Kyselyn toteutus käytännössä.....	31
7. KYSELYN TULOKSET	33
7.1 Kyselyyn vastaajat	33
7.2 Lukutottumukset	34
7.2.1 Lukemisen määrä.....	34
7.2.2 Opiskelumateriaali vai romaani.....	35
7.2.3.Lukuformaattina kirja tai läppäri	36
7.2.4 Lukemiseen käytettävä aika	37

7.3 Nuorisoa kiinnostavat kirjallisuusgenret	39
7.3.1 Kiinnostavimmat kirjallisuusgenret	39
7.3.2 Seuratuimmat blogit ja suositukset	40
7.3.3 Kerro lisää.....	41
7.3.4 Mitä suositella toisille	42
7.4 Kirjojen valintakriteerit ja vinkkauksen tuttuus	44
7.4.1 Miten valitsit kirjasi.....	44
7.4.2 Kirjavinkkauksen tuttuus.....	45
7.4.3 Kirjaston käyttö	46
7.5 Vertailu Kirjallisuusklassikot-kyselyyn	47
8 YHTEENVETO JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	51
Lähteet:.....	60

KÄYTETYT TERMIT JA LYHENTEET

blogi – ([engl.](#) *blog* sanasta weblog) on verkkosivu tai –sivusto, johon yksi tai useampi kirjoittaja kirjoittaa suhteellisen säännöllisesti. Tiedon esityksessä blogeille tunnusomaista muihin www-sivuihin verrattuna on ajan, [linkityksen](#) ja henkilökohtaisen näkökulman painotus. Myös kommentointimahdollisuus on tunnusomaista. Muita käytössä olevia nimiä ovat weblogi, verkkoblogi, netlog, loki, verkkopäiväkirja ja nettipäiväkirja (Wikipedia [viitattu 31.1.2013].)

diginatiivi – tai milleniaali. 1980-luvun jälkeen syntyneitä lapsia ja nuoria, joiden elämässä on aina ollut teknologisia laitteita käytössä (tietokoneet, matkapuhelimet ym.) ja tämä sukupolvi käyttää tottuneesti ja luontevasti eri medioita. (Mediakasvatus. [viitattu 21.11.2012].)

formaatti – tallennusmuoto tai tallenne, joka sisältää informaatiota. Lukutapana painettu- tai digitaalinen muoto (tietokoneen näyttö, e-kirja, lukulaite) (Pienehkö sivistyssanakirja [viitattu 31.1.2013].)

mediakasvatus – kasvatus- ja viestintätieteen tutkimus- ja opetusala, jonka tavoitteena on kehittää medialukutaitoa ja lähdekriittisyyttä. Mediakasvatukseen kuuluvat välineiden hallinta, analysointitaito ja lähdekriittisyys sekä omien viestien/mediaesitysten tuottamistaidot. (Mediakasvatus.fi [viitattu 31.1.2013].)

multimodaali, multimodaalisuus - Verkkoesityksen koostuminen monesta moodista. Moodeja ovat mm. teksti, kuva, ääni ja liike. Lukiessamme verkkosivuja, kaikki käytetyt moodit vaikuttavat tapamme lukea ja tulkita saamaamme informaatiota. Esityksessä käytetyt moodit ovat sidottuja toisiinsa ja luovat yhdessä merkityksen. (Kielikompassi [viitattu 31.1.2013].)

ryhmäytyt, ryhmäyttävä toiminta – toiminnallisia harjoitteita, joiden tarkoituksena on saada ryhmä toimimaan yhdessä, sosiaalisessa kanssakäymisessä. Käytetään useimmiten silloin, kun ryhmän jäsenet ovat vielä vieraita toisilleen. (Halonen & Raunila 2010, 15 – 16.)

soundtrack - ääniraita tarkoittaa elokuvan, televisiosarjan tai videopelin ääniosuutta, joka voi koostua musiikista, äänitehosteista ja dialogista (Wikipedia [viitattu 31.1.2013]).

trailer - (*esittelyfilm*) on elokuvan, videopelin tai televisiosarjan mainos. Esitetään yleensä elokuvateattereissa ennen elokuvan alkua, mutta myös televisiomainonnassa. (Wikipedia. [viitattu 31.1.2013].)

TAULUKOT JA KUVIOT:

Taulukko 1. Tyttöjen ja poikien lukemat kirjamäärät/kk	35
Taulukko 2. Lukiolaisten ja ammattikoululaisten lukemat kirjamäärät/kk	35
Kuvio 1. Vastaajien jakaantuminen vuosikurssien mukaan	Liite 2.
Kuvio 2. Sukupuolijakauma ammattikoulussa ja lukiossa	Liite 2.
Kuvio 3. Vapaa-aikaan ja opiskeluun liittyvä lukeminen prosentteina jaoteltuna sukupuolen sekä koulutusmuodon mukaan.....	36
Kuvio 4. Lukuformaatti.....	Liite 2.
Kuvio 5. Lukemiseen viikoittain käytettävä aika sukupuolen mukaan	37
Kuvio 6. Niiden, jotka olivat ilmoittaneet lukevansa opiskeluun liittyen (kysymys 5.) arviot viikoittaisesta lukemiseen käytetystä ajasta.....	38
Kuvio 7. Mistä kirjallisuusgenrestä nuoret valitsevat lukemisensa	40
Kuvio 8. Millainen kirjallisuus nuorisoa kiinnostaisi? Mistä he haluaisivat kuulla lisää?	41
Kuvio 9. Mitä nuoret lukevat yhdistettynä siihen, mistä he haluaisivat kuulla lisää	42
Kuvio 10. Miten nuoret valitsevat kirjoja luettavakseen	45

Kuvio 11. Kirjavinkkauksen tuttuus	Liite 2.
Kuvio 12. Kirjastojen käyttö koulusuuntauksen (ammattikoulu/lukio)mukaan.....	46
Kuvio 13. Lukutottumus -kyselyyn vastanneiden luettujen teosten lukumäärä/kk	48
Kuvio 14. Lukutottumus -kyselyyn vastanneiden kiinnostuksen kohteet prosentteina	50
Kuva 1. Kuvaviite: Kirjallisuusklassikot 2012: Kuinka monta teosta lukee vuodessa (TNS)	48
Kuva 2. Kuvaviite: Kirjallisuusklassikot 2012: Minkä tyylliset kaunokirjalliset teokset kiinnostaisivat (TNS)	50

LIITTEET:

LIITE 1: Lukutottumukset – kysely II-asteen oppilaille

LIITE 2: Talulukot, kaaviot ja kuvat

LIITE 3: Seuratut blogit, vastaukset (kysymys 9.)

LIITE 4. Suositellut internetsivut/kirjat (kysymys 11.) ja niiden perustelut (kysymys 12.)

1 JOHDANTO

Työskentelen Vantaan ammattioppilaitos Varian kirjasto Teeman informaattikkona. Työhöni kuuluu opastuksia niin pääkaupunkiseudun (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) kirjastojen yhteistietokantaan HelMet:iin, yleiseen Internet-tiedonhakuun kuin tekijänoikeuksiin Internetissä, mutta kirjavinkkauksissa olen turvautunut yleisten kirjastojen kirjavinkkarien apuun. On tuntunut kovin vaikealta saada ketään vinkkaamaan nimenomaan toisen asteen opiskelijoille. Kaikki vinkkarit ovat keskittyneet enemmän peruskoululaisiin tai sitten aikuisiin. Koulumme äidinkielen opettajat kuitenkin halusivat vinkkauksia opiskelijoilleen, joten päätin yrittää toteuttaa heidän toiveensa eli valmistaa vinkkauspaketin, joka olisi suunnattu nimenomaan tälle ”unohdetulle” ikäryhmälle, paketin, joka sopisi niin ammattikoululaisille kuin lukiolaisillekin. Vinkkauspaketti on siis koulumme äidinkielen opettajien toive, mutta lähdin tätä toivetta innolla toteuttamaan, syynä huoli nuorten ja varsinkin poikien lukuharrastuksen vähenemisestä ja kapea-alaistumisesta.

Ammattikoulussamme opiskelee vuosittain noin 3800 opiskelijaa, josta nuoria 2700 (Vantaa. [viitattu 15.8.2012]). Ammattialoina on valittavissa matkailu- ja ravintola-ala (MaRaTa), parturi- ja kampaamo, kulttuuri (ompelu, näyttelynrakentaminen), tekniikka (metallitekniikka, autoasennus, LVI- ja ilmastointi sekä sähköala) ja talonrakennus. Suurin osa opiskelijoista on poikia ammattialojen vuoksi, joten ennakkokäsitykseni perusteella tehtävä on hiukan haasteellisempi kuin jos tyttöjen osuus olisi suurempi.

Toisena kyselyn kohteena ovat lukiolaiset. Valitsin Vantaan lukioiden joukosta ”sisarkoulumme” Tikkurilan lukion (TiLu), joka sijaitsee aivan ammattikoulumme läheisyydessä ja on näin ollen tulevaisuudessa myös mahdollinen vinkkauspaikkani. Tikkurilan lukiossa opiskelee vuosittain noin 1150 opiskelijaa (TiLu. [viitattu 23.8.2012]).

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, mitä nuoriso lukee ja mistä se on kiinnostunut ja onko lukeminen siirtynyt jo kokonaan Internetiin. Tavoitteena on myös selvittää onko lukutottumuksissa eroavaisuuksia ammattikoululaisten ja lukiolaisten välillä, sopisiko sama vinkkauspaketti molemmille? Koulumme poikavoittoisuudenkin vuoksi oli mielestäni hyvä valita toiseksi kyselyjen kohteeksi lukiolaiset, koska lukiossa on opiskelijoiden joukossa hiukan enemmän tyttöjä.

Vuosia nuorison parissa työskennelleenä (yli kaksikymmentä vuotta yleisessä kirjastossa, jossa nimenomaan nuorisoyhdyshenkilönä ja nyt viimeiset viisi vuotta ammattikoulukirjastossa) olen huolestunut perinteisen kirjan asemasta samoin kuin yleensä lukemisesta nuorison keskuudessa. Kirjaan tarttuminen ja siihen oikeasti syventyminen tuntuu olevan varsin työlästä ja nuorison mielestä liikaa aikaa vievää. Vastauksia pitää saada heti ja mieluusti ”yhdellä napin painalluksella”.

Omat mielikuvani ja koulumme äidinkielen opettajien tuntuma oppilaiden lukuharrastuksen suhteen olivat samansuuntaisia. Äidinkielen opettajat olivat kiinnittäneet huomiota nimenomaan poikien kielen köyhtymiseen kirjallisissa töissä, eikä ”pakkoluettaminenkaan” tahtonut oikein luonnistua. Pohtiessamme opettajien kanssa erilaisia vaihtoehtoja lukuinnon herättelemiselle, nousi kirjavinkkaus useissa keskusteluissa esille. Nuorten lukuharrastus on vähentynyt tai ainakin muuttanut muotoaan ja etenkin poikien kohdalla tilanne alkaa olla jo huolestuttava. Tätä mielikuvaa on vahvistanut entisestään PISA2009 –tutkimus, josta ilmenee samansuuntainen kehityskaari (Leino & Nissinen 2012, 72 – 74).

Yksi tämän projektin suurimmista tavoitteista on ylläpitää painetun aineiston mainetta tiedon ja viihdykkeen lähteenä. Pois ei voi sulkea digitaalista aineistoa, joka nyky maailmassa, tai ainakin nuorison maailmassa, vastannee kirjoja ja lehtiä. Kyselyssä kysytään myös Internetin ja e-kirjojen käytöstä, jotta saataisiin selville, kuinka tuttuja nämä ovat nuorisolle. Onko pelkkää vanhemman sukupolven luulottelua, että nämä diginatiivit käyttävät suvereenisti Internetin palveluja? Pääasia olisi saada nuoriso lukemaan, on tekstin esitysformaatti sitten mikä hyvänsä.

Ongelmana on alueellamme se, että Vantaalla ei ole yhtäkään vinkkaria, joka vinkkaisi nimenomaan tälle ikäryhmälle, toisen asteen opiskelijoille, joten sellaista olisi järjestettävä omatoimisesti. Nuoret eivät ole yhtä helposti innostettavissa ja houkuteltavissa mukaan kuin esimerkiksi lapset, joten on koottava nuorison näkökulmasta riittävän mielenkiintoinen kirjapaketti esiteltäväksi. On turhaa työtä lähteä vinkkaamaan kirjallisuutta, joka ei alkuunkaan kiehdo tämän ikäryhmän mieltä ja mielikuvitusta. On siis selvitettävä, mistä nuoriso on kiinnostunut, millaisessa kirjallisuusgenressä he elävät. Selvityksen tutkimusongelmaksi tarkentui toisen asteen oppilaiden lukutottumukset Vantaan Variassa, sekä lukevatko he enää lainkaan painettua kirjallisuutta ja minkä verran he lukevat. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään myös, saisiko heitä innostettua lukemaan pitkäjänteisemmin ja enemmän. Minkä tyyppinen kirjallisuus nuorisoa kiinnostaisi? Tämän kiinnostuksen perusteella kootaan ensimmäinen vinkkauspaketti, nuorison toiveita kunnioittaen. Ensimmäisessä vinkkauspaketissa tulee varmaankin olemaan nuorisolle jo tuttuja kirjailijoita tai teoksia, mutta osa valituista teoksista voikin sitten olla jotain uutta ja erilaista.

2 LUKUTAITO, TAITO YLITSE MUIDEN

Lukutaito on yksi ihmiselämän keskeisimmistä taidoista, jota tarvitaan elämän jokaisella osa-alueella. Mitä on hyvä lukutaito ja mitä se pitää sisällään? Opetusministeriön tietoyhteiskunnan lukutaidot –työryhmän määritelmän mukaan lukutaito on:

” Yksilön taitoa ymmärtää, käyttää ja arvioida erilaisia tekstejä ja mediatekstejä saavuttaakseen omia tavoitteitaan, kehittääkseen taitojaan ja mahdollisuuksiaan sekä osallistuakseen aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan ” (Opetusministeriö. 2000, 31).

Lukutaito on siten varsin laajavaikutteinen taito, jota ei saisi unohtaa kehittää läpi elämän.

2.1 Lukuharrastus kehittää lukutaitoa

Nuoret aikuiset koetaan usein kirjastoissa hankalaksi asiakasryhmäksi, samoin tuntuu olevan kirjavinkkauksen suhteen. Nuorille 15 – 18-vuotiaille suunnattuja vinkkauspaketteja ja vinkkareita tuntuu olevan kovin vaikea löytää. Lapset ja alakoululaiset ovat vielä innokkaita lukijoita, joita on helppoa kannustaa ja innostaa lukemiseen, mutta mihin into häviää peruskoulun jälkeen? Tutkimusten mukaan lukuharrastus kuitenkin lisääntyy aikuisiässä. Lapsuuden (10 – 14 -vuotta) jälkeen samanlaisiin prosenttilukuihin, 25 %, lukuinnon suhteen päästään vasta yli 65-vuotiaiden ikäluokassa. Nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla siis tapahtuu selkeä notkahdus lukuharrastuksessa. (Suomen virallinen tilasto b). [viitattu 15.8.2012].)

Vuosina 1979 – 2009 tehdyssä ajankäyttötutkimuksessa on myös huomattu tämä ikäryhmään liittyvä lukemisen väheneminen. Ikäryhmän sisälläkin lukeminen on vähentynyt edelleen 90-luvun alusta 2000-luvulle tultaessa. (Suomen virallinen tilasto a). [viitattu 15.8.2012].) Kuinka paljon se onkaan vähentynyt lisää vuosituhannen ensimmäisen vuosikymmenen aikana? Sitä voimme vain arvailla. Oma tuntumani nuorten ikäluokan lukemiseen on samansuuntainen tutkimuksen kanssa ja arvelen varsinaisten kirjojen lukemisen vähentyneen edelleen. Toki joukosta edelleen löytyy niitä, jotka ovat ”himolukijoita” eli ahmivat useamman

kirjan viikossa ja kirjastolaisena voin vain kiittää J. K. Rowlingia Pottereista, jotka antoivat monelle nuorelle sykäyksen lukuharrastuksen pariin, ensin muiden fantasia-kirjojen parissa, mutta siitä edeten muuhun kaunokirjallisuuteen.

Tähän lukuinnon notkahdukseen on havahduttu monella taholla. Kirjallisuusalan järjestöt ovat käynnistäneet ”Myytti lukukansasta?” –kampanjan, jossa pyritään vahvistamaan niin tekijöiden kuin lukijoiden asemaa, koska kirjallisuus on keskeinen osa kansallista identiteettiämme pienellä kielialueella. Tämän kampanjan keskeinen ajatus on pitää yllä suomalaisen kirjastoverkoston mainetta maailman parhaana ja kattavimpana. Informaation digitalisoituminen vaikuttaa paitsi kirjastolaitokseen myös kirjoittajiin, kääntäjiin ja muihin toimijoihin kirjallisuuden ympärillä. Kirjastolaitoksen perustuessa myös tekijänoikeuksiin, on kampanjalla vaikutuksia myös tähän kokonaisuuteen. (Lukukeskus. 2012 [viitattu 13.11.2012].)

Valtakunnallinen kolmivuotinen Oulun yliopiston koordinoima Lukuinto –kampanja on myös juuri käynnistynyt. Kampanjassa pilotoidaan erilaisia koulun ja kirjaston yhteistyömuotoja.

Lukuinnossa muodostetaan yhteisö tukemaan ja vahvistamaan lasten ja nuorten monipuolisia lukemisen ja kirjoittamisen taitoja. Yhteisössä kehitämme kirjaston ja koulun uusia toimintamuotoja. Lukuinto on kokonaisvaltainen lukutaidon edistämisen ohjelma, jossa lapset ja nuoret, vanhemmat, kirjastot ja koulut toimivat yhdessä. (Kirjastot.fi [viitattu 21.1.2013].)

Lukukuinto- ohjelman rahoittaa Opetusministeriö ja sen tavoitteena on vahvistaa 6 – 16 –vuotiaiden luku- ja kirjoitustaitoa ja edistää lukuharrastusta. Pilottikouluiksi hankkeeseen pääsi 32 koulua. (Liiten 2013, A15.) Vantaalta kampanjaan pääsi mukaan Martinlaakson koulu, yhteyshenkilönä äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja Janne Saarinen ja kirjastolta lasten- ja nuortenkirjastotyön sekä kouluyhteistyön ydinryhmän edustajana Lea Kuusirati. Tarkoituksena Vantaalla on luoda toimiva virtuaalinen, oppilasjohtoinen lukupiiri. Toiminta-alustana on oppimisalusta Fronter (Kouluyhteistyötapaaminen 17.1.2013.) Yhteistyömuotoehdotuksia muiden koulujen ja kirjastojen kesken ovat mm. saamenkielinen lukupassi, e-kirja,

kirjallisuusklubi, lukemisen liittäminen urheiluun, kerho monikulttuurisille lapsille, mediapaja, kummikirjailijat sekä virtuaalikirjasto (Liiten 2013, A15).

Lukeminen edistää lukutaitoa ja sitä pitäisi harjoitella erilaisin tekstein. Oman ja koulumme äidinkielen opettajien kokemuksen mukaan nuorten kieli tyypistyy ja köyhtyy pelkän Internet-lukemisen myötä (Tarkoma, Korttesmaa 2013). Kielen köyhtymisen on pannut merkille myös ylioppilaskirjoitusten sensorina toiminut Pentti Leino. Ylioppilaskirjoitusten äidinkielen tulokset ovat hänen mukaansa laskeneet vuodesta 1995 alkaen ja laskenevat edelleenkin. Suomalaisnuorten ongelmina ovat pohjatekstien ymmärtäminen ja pohdintojen muotoilu. (Viitanen. [viitattu 4.1.2013].) Tekstitaidon kokeessahan tutkitaan kokelaan kriittistä lukutaitoa ja kielellistä ilmaisua, miten kokelaalla on taitoa tulkita, arvioida ja tuottaa erilaisia tekstejä, soveltaen taitoaan sekä tekstin vastaanottamiseen että tuottamiseen. (Abitreenit [viitattu 16.1.2013].)

Olisi suotavaa innostaa nuoria lukemaan myös pidempiä tekstejä, jotka vaativat pitkäjänteisyyttä ja ajatustyötä tekstin sisällön ymmärtämiseen. PISA:ssa (OECD 2009) lukutaito on määritelty seuraavasti:

Lukutaito on kirjoitettujen tekstien ymmärtämistä, käyttöä ja arviointia sekä niiden lukemiseen sitoutumista lukijan omien tavoitteiden saavuttamiseksi, tietojen ja valmiuksien kehittämiseksi sekä yhteiskuntaelämään osallistumiseksi (Sulkunen 2012, 12).

Lähinnä tällä määritelmällä lukutaidosta tarkoitetaan sen käyttötaitoa, kuinka lukija pystyy ymmärtämään tekstin sisällön, peilaten sitä omien kokemuksiansa kautta ja kuinka hän pystyy sitä hyödyntämään elämässään, opinnoissaan ja kokemusmaailmassaan. PISA:ssa on vuoden 2009 lukutaidon arvioinnissa huomioitu myös lukemiseen sitoutumista, arvostamista. PISA:ssa painotetaan eritoten lukemisen monipuolisuutta ja toimimista osana arkea. (Sulkunen 2012, 24.)

2.2 Onko nuorten lukeminen siirtynyt kansien välistä tietokoneen ruudulle?

Verkkotekstejä ei saisi kokea yksinomaan uhkana painetulle tekstille. Myös verkkotekstit edistävät lukutaitoa ja tekstin ymmärtämistä, lukutapa vain saattaa olla hieman toinen. Nykyiset opetussuunnitelmatkin antavat mahdollisuuden käyttää opetuksessa monipuolisesti erilaisia tekstimuotoja ja nykyään äidinkielen opetuksessa käytetään paljon verkkomateriaalia ja verkon tietolähteitä.

PISA09 –tutkimuksessa, Sari Sulkusen osaraportissa ”Suomalaisnuorten lukutaidon ja lukuharrastuksen muuttuminen vuodesta 2000” todetaan lukustrategioiden muuttuvan. On opittava myös pinnallinen, silmäilevä lukutapa, jota etenkin verkkotekstien lukemiseen tarvitaan. (Sulkunen 2012, 32.) Verkkotekstien multimodaalisuus (teksti, kuva, ääni, liike) vaatii myös omanlaisensa lukutottumuksen. Multimodaalinen uutinen on kenties helppo sisäistää ja muistaa sen monipuolisuuden vuoksi, mutta olisi muistettava, että peruslukutaidon, sisältäen tekstin ymmärtämisen, on oltava kunnossa myös näitä verkkoutisia ymmärtääkseen.

Jo vuonna 2000 opetusministeriön lukutaitoryhmä kiinnitti huomiota lukutaidon tärkeyteen ja sen aseman vahvistumiseen verkkolukutaitona. Lukutaito ja nimenomaan verkkolukutaito oli olennaisena osana tietoyhteiskuntaohjema 2000 – 2004:ssä. Vaikka lukemisen funktio muuttuu ja monipuolistuu, on lukijan peruslukutaidon oltava sillä tasolla, että hän pystyy tulkitsemaan myös monimediaista tietoa. (Opetusministeriö 2000, 32 – 33.)

Vuonna 2008 julkaistussa Jyväskylän yliopiston toteuttamassa hankkeessa ”Maailmaa muuttuu – mitä tekee koulu?” (2006 – 2009) saatiin kuitenkin mielenkiintoinen tulos niin sanotuista pelaajapoista. Ei välttämättä olekaan niin, että pojat ja tytöt, jotka pelaavat paljon Internet-pelejä, eivät lukisi mitään painettua tekstiä. Pelaajilla kiinnostus saattaakin kohdistua tietynlaisiin kirjallisuusgenreihin, fantasiaan ja sciifiin, jotka ovat lähellä pelimaailmaa. (Luukka et.al 2008, 191.) Toisaalta voidaan olettaa, että pelaaminen vie aikaa lukemiselta, kuten muutkin harrastukset.

Nuoret, jotka etsivät tietoa Internetistä, usein etsivät sitä myös muista lähteistä, kun taas nuoret, jotka eivät ole kiinnostuneet etsimään tietoa edes Internetistä, eivät yleensä ole kiinnostuneet lukemisesta muutenkaan (Leino & Nissinen 2012, 73 – 74). PISA – tutkimuksessa vuotta myöhemmin (2009) saatiin kuitenkin jo varsin huolestuttavia tuloksia. Pahimmassa vaarassa pudota ”lukemattomuuden loukkuun” näyttäisivät olevan pojat, jotka eivät tee Internetissä muuta kuin surffaavat sosiaalisessa mediassa tai pelaavat (Leino & Nissinen 2012, 72 – 74). Varian ammattikoulussa kyseiseen putoajaryhmään kuuluvia poikia seuranneena olen valmis kallistumaan PISA:n kanssa samansuuntaisiin arvioihin. Nämä pelaajapojat harvoin jaksavat keskittyä edes lyhyiden uutisklippien lukemiseen, pidemmästä ja keskittymistä vaativasta tekstistä puhumattakaan.

Samalla tavalla eritoten poikien lukutaidosta on huolensa ilmaissut Katri Sarmavuori. Hän oli havainnut, että varsinkin opettajien kiinnostus kirjallisuuteen heijastui myös oppilaisiin ja että varsinkin miesopettajat pystyivät kannustamaan poikia lukemisessa valitsemalla heitä kiinnostavia kirjoja keskusteluun, esittämällä sitaatteja ja jakamalla lukuvinkkejä. (Sarmavuori 2011, 65.) Valitettavasti opettajakunta on monesti naisvoittoista, myös poikavoittoisilla luokilla. Naispuolisten opettajien pitäisi kiinnittää huomiota nimenomaan poikia kiinnostavaan kirjallisuuteen, koettaa tutustua siihen itsekin ja saada pojat innostumaan siitä. Sama sukupuoliongelma vaivaa myös kirjastoja, koska ala on naisvoittoinen. Näin pojat ja miehet jäävät helposti paitsioon myös kirjastojen kirjavinkkauksissa.

3. TUTKIMUKSIA NUORTEN LUKEMISESTA JA KIRJAVINKKAUKSESTA

Aikaisempia tutkimuksia nuorten lukemisesta ja lukuinnosta kuin myöskään vinkkauksesta tai sen tuloksellisuudesta ei juuri ole saatavillakaan, joten asia kiinnosti itseäni sitäkin enemmän.

PISA2009 –tutkimuksen tulokset antavat jonkinlaisia suuntaviivoja omalle kyselylleni ja tukea omille ajatuksilleni. PISA2009 on uusin näistä tutkimuksista ja julkaistu vuonna 2012. PISA:ssahan arvoidaan 15- vuotiaiden osaamista lukutaidon, matematiikan ja luonnontieteiden alueilla ja arvioinnissa korostuvat tietojen ja taitojen soveltaminen arkielämän tilanteissa. Sari Sulkusen ja Jouni Välijärven toimittama tutkimuksen osa ”Kestääkö osaamisen pohja?” antoi paljonkin ajattelemisen aihetta nuorten lukemisesta ja lukutaidosta yleensä. Artikkelista ”Suomalaisnuorten lukutaidon ja lukuharrastuksen muuttuminen vuodesta 2000” sain vahvistusta omille tuntemuksilleni ja arvailulleni nuorten lukemisen vähentymisestä. Enää ei tarvitse arvailla, vaan näin on todistetusti ja tutkitusti käynyt (Sulkunen 2012, 12 – 32). Samoin Kaisa Leinon ja Kari Nissisen artikkeli ”Verkkolukutaito ja tietokoneen käyttö PISA2009 –tutkimuksessa vakuutti minut siitä, että lukutaitoa tarvitaan myös tietokoneelta luettaessa. Lukutavat ovat hieman erilaisia, mutta monipuolinen lukeminen, erilaisten lukuformaattien käyttäminen erilaisine tekstityypeineen tukevat toisiaan. (Leino & Nissinen 2012, 62 – 75.)

PISA2000 tutkimuksessa tutustumisen arvoinen on myös Jorma Pollarin artikkeli ”Poikien kirjallisuustunnit – ikuista kiirastulta?” Tämä artikkeli kiinnostaa erityisesti, koska Varian ammattioppilaitoksessa on enemmistö nimenomaan poikia ja juuri poikia pitäisi innostaa lukemaan enemmän. Pollari vertaa poikien kirjallisuustunteja omaan rakukeramiikka-kurssiinsa, jossa hän oivalsi kuinka tärkeää on oivaltamisen ilo ja oma, itsenäinen kirjallisuuden etsiminen. ”Pakkopullaa” eli esimerkiksi klassikoitakin voi tarjoilla, mutta vetävässä muodossa esimerkiksi draaman keinoin, ei pakkoluettamalla. (Pollari 2004, 243 – 248.)

Kirjallisuusklassikot –kysely. Helsingin Sanomissa kulttuurisivuilla julkaistiin 13.9.2012 juttu ”Näitä nuori rakastaa!”, jossa oli pohjana TNS Gallupin tekemä Internetkysely 13 – 30-vuotiaille. Otin yhteyttä Sanoma Magazines:iin ja sain kyselyaineiston käyttööni sarjakuvien päätoimittajalta Riku Perälältä ja oikeuden käyttää sitä vertailuaineistona. (Kirjallisuusklassikot 2012.)

Varian Lukutottumuskyselyn vastaajamäärän jäädessä varsin vaatimattomaksi, 121 vastaajaa, tuki tämän tutkimuksen muutama kysymysosoio oivallisesti tuota lukutottumuskyselyn vastaajavajetta. Kirjallisuusklassikot-kyselyssä oli kysytty itseäni kiinnostavia kirjallisuustyylejä. Kaunokirjallisuuden suosikki-genrejä kysyttiin myös Varian lukutottumuskyselyssä ja osio oli yksi ko. kyselyn tärkeimmistä, joten klassikotkyselyn tuloksista sai varmistusta Vantaan kyselyn tuloksiin.

Kirjavinkkauksen käytännöt yleisessä kirjastossa. Leena Ketolan Pro gradu – tutkielmaa ”Kirjavinkkauksen käytännöt yleisessä kirjastossa – kirjavinkkarin näkökulma” olen hyödyntänyt saadakseni myös nimenomaan vinkkarin näkökulman aiheeseen, oman vinkkari-kokemuksen vielä puuttuessa. Ketolan tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kirjavinkkareiden kokemuksia käytännön työstä, siihen valmistautumisesta ja sitä, mitä he itse ajattelevat työstään. Tutkimuksessa selvitettiin myös, miten kirjasto suhtautuu vinkkauksiin ja millaisia resursseja vinkkareilla on käytettävissään. Erityisesti kirjavinkkarin ominaisuuksia oli tuotu tässä työssä hyvin esiin, kokemusperäistä tietoa asiasta ja nimenomaan vinkkarien tuntemuksia vinkkaamisesta itsestään. Myös vinkkauksen tuloksellisuutta oli pohdittu vinkkarien näkökulmasta.

Selkeänä nousi esiin vinkkauksen hyödyllisyys lukuinnostuksen nostattajana ja ylläpitäjänä, keinona muiden keinojen lisänä. Vinkkarit pitivät työtään innostavana ja mukavana vaihteluna muun kirjastotyön lomassa, mutta myös raskaana ja väsyttävänä. Varsinkin vinkkaukseen valmistautuminen koettiin työläänä, koska suunnitteluun ja itse esitykseen on paneuduttava huolella. Työorganisaation kannalta vinkkarit katsoivat, että vinkkaus ylläpitää vinkkareiden ammattitaitoa

kirjallisuuden tuntemuksen kautta ja näin tuo lisäarvoa myös kirjastolle. (Ketola 2008, 5-107.)

Maailma muuttuu - Mitä tekee koulu? Jyväskylän yliopistossa, soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa tehty tutkimus ”Maailma muuttuu – Mitä tekee koulu?” sivuaa myös nuorten lukutottumuksia. Vaikka tutkimus keskittyykin mediamaisemiin ja niiden käyttöön, on yhtenä tutkimuksen osiona lukeminen ja kirjoittaminen. Opettajat ja oppilaat elävät erilaisissa mediamaailmoissa, tekstien ja kielten keskellä. Opettajien ja oppilaiden tekstikäytänteissä on eroja, samoin kuin opiskelun ja vapaa-ajan käytön välillä. Erityisesti vapaa-ajan lukeminen oppilaiden osalta oli minua kiinnostava tutkimuskohde, eli tässä tutkimuksessa luku III Vapaa-ajan teksti ja mediamaailmat sekä luku VI Oppilaiden tekstikäytänteet. Tekstikäytänteistä kiinnostavan tekee mediakäytöt, eli millaisia medioita nuoret käyttävät.

MURSU –tutkimus (Suomalaisen mediakulttuurin murros; tekijän, tekstin ja nuoren kohtaamia vuosituhanen vaihteessa) käsittelee 13-19 –vuotiaiden nuorten media-arkea. Hankkeessa tarkasteltiin erityisesti uuden ja vanhan median kohtaamista ja miten niiden tekstit kohtaavat käyttäjänsä. Tutkimuksessa on tarkasteltu myös tyttöjen ja poikien eroavaisuuksia medioiden käytössä ja käytänteissä. Tietämysyhteiskunta ja opetuksen haasteet (luku VII) avaa hieman tulevaisuuden näkymiä. Multimodaalinen lukeminen tulee lisääntymään vapaa-ajalla, mutta tukeeko koululaitos riittävästi nuorison tekstitaitoja ja käytänteitä. (Luukka et.al 2004, 159 – 195; 231 – 236.)

4 KEINOJA LUKEMAAN INNOSTAMISEN

Oppilaita voi pakottaa lukemaan äidinkielen tunneilla, mutta onko se hedelmällistä? Itse olen ollut jo lapsesta asti kova lukija, mutta kouluaikaisesta pakkolukemisesta ja kirjoista, joita lukemistoksi oli valittu, on itselleni jäänyt varsin ”karvas maku”. Varian äidinkielen opettajat ovat päätyneet samaan huomioon, pakottamalla ei pitkälle päästä ja varsin harvoin se ainakaan innostaa ketään lukemaan lisää (Tarkoma, Korttesmaa 2012).

Lukuvartti ja sanajalkaseikkailu. Pienemmille lukijoille on helppoa saada tartutettua innostus lukemiseen ja kirjoihin ja keinoja siihen on olemassa monenlaisia. Lukuvartissa yksinkertaisesti ja nimensä mukaisesti luetaan tarinaa, satua tai loruja vartti päivässä, jolloin lapsi tarinaa kuullessaan saa harjaannusta omassa äidinkielessään kuullessaan hyvää kieltä ja näin harjaantuu myös omissa lukuharjoituksissaan. Lukuvartiksi käy esi- ja alakoululaiselle vaikka joka iltainen iltasatuhetki. (Valkonen & Vilska 2002. [viitattu 13.11.2012].) Sananjalkaseikkailussa kirjavinkkaus yhdistetään elämuskasvatukseen. Toiminta yhdistetään sanalliseen kirjavinkkaukseen ja tehtävillä voidaan kokea elämyksellistä oppimista, kun käytössä ovat kaikki aistit. (Mäkelä & Kakkuri 1999, [viitattu 13.11.2012].)

Kaksi edellistä lukuinnostustapaa sopivat pienemmille lukijoille, lähinnä ala-asteikäisille, mutta mikä estäisi toteuttamasta näitä metodeja myös nuorten ryhmissä. Nuoret (14-17 -vuotiaat) koetaan usein hankalaksi ryhmäksi, eikä varmaankaan suotta. On hyvin vaikeaa saada nuorta innostumaan yhtään mistään, jos nuorta ei kerta kaikkiaan kiinnosta. Mutta mitäpä jos esimerkiksi äidinkielen opettaja aloittaisi yhden viikkotunneistaan lukemalla hyvää kirjaa vartin verran ja jättämällä sen aina kihelmöivään kohtaan odottamaan seuraavaa lukuvarttia.

Tai miksipä ei voisi käyttää draamaa tai muuta toiminnallista tekemistä, esimerkiksi ryhmäytymetodein kirjavinkkauksen yhteydessä ja näin rakentaa sanajalkaseikkailu (Mannerheimin lastensuojeluliitto [viitattu 15.1.2013]). Ryhmäyttämistä käytetään lähinnä nuorisotyössä ja Variassakin ensimmäisen vuosikurssien luokilla nuorisotyöntekijöiden ohjauksella. Ryhmäyttäminen luo turvallisuuden tunnetta, sosiaalista ja sillä saadaan myös luovuutta esille (Halonen & Raunila 2010. 16).

Lukudiplomeita on Vantaalla käytetty lukemaan innostamisessa jo vuodesta 2003. Lukudiplomin pystyy suorittamaan lukemalla Vantaan kaupunginkirjaston koostamasta listasta tietyn määrän eri aihepiireistä valiten kirjoja. Lukudiplomin suorittaminen voi vaikuttaa äidinkielen numeroon, edellyttäen, että äidinkielen opettaja on mukana lukudiplomin suorittamisessa ja päättää, kuinka diplomin suorittaminen toteutetaan. Kaupunginkirjasto on koostanut lukudiplomilistat kaikille luokka-asteille, ala-asteesta lukioon/ammattilliseen kouluun. (Vantaan kaupunki. [viitattu 13.11.2012].) Variassakin lukudiplomeja on kokeiltu, mutta laihoihin tuloksiin. Ne, jotka ovat muutoinkin kovia lukemaan, suorittivat kilvan diplomeja, mutta ne, joita olisi tarpeen innostaa lukemiseen, eivät innostuneet niitä suorittamaan lainkaan.

Kirjailijavierailut sopivat minkä ikäisille tahansa, myös nuorille. Varian kirjasto Teema järjestää yhteistyössä äidinkielen opettajien kanssa kirjailijavierailuita mahdollisuuksien ja rahatilanteen mukaan. Kirjailijavierailuun on yleensä yhdistetty joku äidinkielen tehtävä äidinkielen tunnilla tehtäväksi, joko ennen vierailua tai sen jälkeen. Usein nämä tehtävät ovat tulleet keskitasoa paremmin tehdyksi, joten johtopäätös lienee, että vierailuista on pidetty. Kirjailijavierailutkaan eivät vain valitettavasti yksin riitä innostamaan nuorisoa lukuharrastuksen pariin. (Tarkoma; Korttesmaa 2012.)

Kirjavinkkausta käytetään lukemaan innostamisessa. Käsittelen sitä seuraavassa luvussa tarkemmin, koska se on tämän työn kannalta keskeinen menetelmä. Lukutottumuskyselyn päätarkoitus on aikaansaada nuorisoa kiinnostava vinkkauspaketti, joka innostaisi oppilaita tarttumaan painettuun aineistoon eli kirjaan.

5. VINKKAUS

Kirjavinkkausta on ollut olemassa niin kauan kuin kirjoista on kerrottu. Ensimmäisiä mainintoja booktalk:sta löytyy jo 1930- ja 1950-luvulta. Nimen ”booktalk” isänä pidetään opettajaa ja kirjailijaa Aidan Chambersia USA:sta, josta vinkkauksen katsotaan olevan lähtöisin. Suomeen vinkkaus rantautui naapurimaamme Ruotsin kautta, ensin suomen-ruotsalaisiin kirjastoihin nimellä ”bokprat” 1990-luvulla, myöhemmin kautta koko maan. Suomenkielisen vinkkari/vinkkaus -termit lanseerasi ja uranuurtajana Suomessa toimi kirjastonhoitaja Marja-Leena Mäkelä. (Lastenkirjastokurssi [viitattu 20.11.2012].) Kirjavinkkauksessa pyritään avaamaan kirjojen maailmaa kuulijoille, innostamaan lukemiseen sekä välittämään lukemisen iloa.

5.1 Kirjavinkkaus menetelmänä

Kirjavinkkaus on menetelmä, jossa kirjasta kerrotaan koukuttavasti vähän, mutta sopivasti, että kiinnostus kirjaan herää. Missään nimessä ei sorruta lukemaan kirjan kansien takatekstejä, se ei ole vinkkausta. Vinkkaus ei ole sama asia kuin kirjaesittely, jossa voidaan paljastaa kirjan juoni vaikka kokonaisuudessaan, eikä se ole kirja-arvostelukaan eli vinkattavaa kirjaa ei ole tarkoitus arvioida mitenkään muutoin, kuin että se nyt sattuu olemaan kirja, josta lukija oli pitänyt. (Mäkelä 2003, 13 – 14, 44.)

Vinkatessa kerrotaan kirjan henkilöistä, ympäristöstä ja juonen käännteistä sekä mahdollisesti luetaan pieni, mielenkiintoinen pätkä kirjasta, mutta edelleenkin varotaan paljastamasta liikaa. Vinkkauksen aloitukseen kannattaa panostaa, että saa kuulijat mukaansa, mutta melkeinpä vieläkin tärkeämpää on lopetus. Vinkki kannattaa lopettaa niin jännittävään tai muuten mielenkiintoiseen kohtaan, että kuulija jää epätietoisuuteen, niin suureen uteliaisuuteen, että on pakko lukea kirja itse. (Mäkelä 2003, 45 – 48.)

Kirjavinkkauksen uranuurtaja Yhdysvalloista, Joni R. Bodart kiteyttää vinkin kerronnan hyvin yksinkertaisiin kolmeen pääkohtaan:

1. johdatus toimintaan
2. kirjan tapahtumat pääpiirteissään
3. lopetus, jossa toiminta loppuu ilman loppusanoja ja ilmaan jää roikkumaan tietoisuus, että jotain vielä tapahtuu.

Lisäksi vinkkari voi kertoa lyhyesti jotain kirjailijasta ja miksei myös omia tuntemuksiaan lukukokemuksestaan. (Bodart 1980, 7 - 14.)

Vinkkauksen voi rakentaa myös enemmän keskustelumaiseksi ja siihen kannattaa varautua muutamien etukäteen mietityin kysymyksin. Kirjallisuuspäädagogi Aidan Chambers ohjeistaa kirjavinkkareita kysymään, jolloin saadaan kuulija kertomaan ja innostumaan mukaan vinkkaukseen (vertaisvinkkaus). Useinhan vinkkari kysyy kuulijoilta, että onko joku lukenut vinkattavan kirjan, onko se jollekin tuttu. Ehkä näin saataisiin kuulija kertomaan lisää kirjasta ja saataisiin aikaan keskustelua. (Henriksson 2000, 10 – 11.)

5.2 Vinkkauksen kohderyhmä

Kirjavinkkausta tehdään nykyään melkein kaikissa yleisissä kirjastoissa ja se onkin saavuttanut hyvän maineen kirjojen maailmaan johdattelussa. Suurin osa kirjastoista kohdistaa vinkkauksensa kolmelle suurelle ikäryhmälle, alle kouluikäisille, peruskoululaisille ja aikuisille. Yrittäessäni järjestää Varian ammattikoululaisille kirjavinkkauksia ei nuorisoa kohderyhmänään pitäviä vinkkareita löytynyt Vantaalta eikä myöskään Helsingistä. Kirjavinkkausta ei järjestetä lainkaan sille ryhmälle, jossa lukuinto on pienin.

Raisa Alameri-Sajama on kiteyttänyt erään kirjastonhoitajan ajatuksen murrosikäisten kanssa toimimisesta puhuessaan:

”Tätä työtä voi tehdä vain sydämellä. Kun sydän ei enää ole mukana, on aika lopettaa.”

Nuoria pidetään häiriötekijänä, eikä heistä edes puhuta asiakkaina, heidät toivotetaan tervetulleiksi sitten, kun he ovat aikuisia. Eikö nuoria pidetä lainkaan potentiaalisina lukijoina? (Alameri-Sajama 2007, 12 – 20.) Tikkurilan kirjaston kirjastonhoitaja Maija Karhi vinkkasi aikaisemmin myös nuorisolle, mutta tällä hetkellä on Tikkurilan kirjastostakin saatavissa vinkkauspaketteja vain lapsille (ala-aste-ikäisille) tai aikuisille. Nuorisovinkkauksen lopettamisen syyksi vinkkari kertoi ajanpuutteen ja työnkuvan muuttumisen. Vaikka nuoriso kohderyhmänä on haastava, on se myös paljon antava jos onnistuu saamaan kuulijakuntaansa kontaktin. (Karhi [viitattu 22.1.2013].)

Vinkata voi myös erilaisille etnisille ryhmille, mutta esimerkiksi maahanmuuttajille vinkataan usein heidän äidinkielellään eli tällaisen vinkkauksen hoitavat usein maahanmuuttajat itse. Kuten Mäkelä oivallisesti asian ilmaisee, vinkata voi kelle vain ja missä vain, kunhan kuulija on lukutaitoinen (Mäkelä 2003, 29 – 33).

5.3 Mitä vinkata ja kuka vinkkaa?

Vinkata voi melkein mitä hyvänsä. Vinkattavaksi sopii niin kaunokirjallisuus, sadut, tarinat kuin myös tietokirjat, sarjakuvat, musiikki, miksei nykyisin vaikka Internetsivustot uutisineen, kotisivuineen ja blogeineen. Pääasia vinkkarin näkökulmasta on, että vinkkari itse on kiinnostunut vinkkaamastaan aineistosta, eli niin sanottu ”mäty” –periaate eli ”mä tykkään tästä” –periaate toteutuu. ”Mäty”-kirjan tai -aineiston pitää sykehdyttää, olla elämys lukijalleen. Kirjan tulisi liikuttaa jotain tunnetta itsessä, on se sitten iloa tai surua, sekä liikuttaa sielua ja sydäntä. (Mäkelä 2003, 41 – 43.)

Vinkkaukseen voi toteuttaa monenlaisia lähestymistapoja. Oma lukukokemus on varmaankin se tavallisin, mutta kirjoja voi lähestyä vaikka kansikuvien perusteella. Mitä kansikuva kertoo kirjasta ja miten se liittyy kirjaan? Tai voi vinkata palasista elävää elämää eli kirjan sisältö liittyy jotenkin kuulijakunnan elämään tai se

nivoutuu johonkin tunnettuun ihmiseen, ilmiöön, esineeseen tai rakennukseen. Vinkkauksen voi rakentaa myös niin, että kirja rinnastetaan johonkin toiseen teokseen, esimerkiksi sen pohjalta tehtyyn elokuvaan. (Mediakasvatus [viitattu 23.1.2013].)

Klassikot ja aineisto, joka ei hyllyistä enää liiku, on myös ihan hyvää materiaalia vinkattavaksi. Miksi ei vinkkaisi kirjoja, jotka eivät olekaan suosittuja, esimerkiksi klassikoita tai menneiden vuosien nuorisosuosikkeja, nyt jo hyllyihin seisomaan jääneitä? (Kirjavinkkariblogi [viitattu 15.1.2013].) Klassikoita valitessaan kannattaisi kenties mukaan ottaa myös esimerkiksi kyseisen kirjailijan elämäkerta tai hänen Internetsivunsa, jos sellaiset ovat olemassa. Parinkymmenen vuoden takaiset tai vielä vanhemmat teokset vaativat oman kontekstinsa tuntemista, että ne avautuvat lukijalle. (Ruuska 2012, 6 – 8.)

Teemavinkkaukseen voidaan valita kirjat niin, että kaikki vinkattava materiaali käsittelee jotain tiettyä teemaa (Mäkelä 2003, 57). Itse voisin kuvitella toteuttavani teemavinkkausta tietokirjallisuudesta, joka liittyy johonkin koulumme koulutusalaan esimerkiksi talonrakennuksesta, vaatetuksesta ja käsitöistä tai vaikka arkkitehtuuria käsittelevistä kirjoista. Vinkkauksen voisi nivoa myös vaikka äidinkielen tuntien esitelmäaiheeseen. Teemavinkkauksen voi koota tietynlaisen kirjallisuusgenren ympärille, esimerkiksi fantasiakirjallisuus tai dekkarit. Löyhästi ajatellen myös musiikkivinkkaus on tietynlaista teemavinkkausta, toki musiikista voi vinkata myös laajemmin käsittäen erilaisia musiikin genrejä, mutta usein vinkataan vain tietyistä genrestä.

Vinkkarina voi toimia kuka hyvänsä: kirjaston työntekijä, opettaja, kaveri, kuka hyvänsä kirjoista ja lukemisesta kiinnostunut. Kirjavinkkauksessa on vinkkaajan persoonallisuudella suuri merkitys (Mäkelä 2003, 15 – 17). Kuka hyvänsä voi siis ryhtyä vinkkariksi, mutta jokaisesta ei ole vinkkaamaan tai ei ainakaan niin, että se herättäisi kiinnostusta kuulijoissa. Vinkkarilla pitää olla sielun palo kirjallisuuteen ja hänen täytyy rakastaa kirjoja ja olla niistä kiinnostunut, jotta voi niistä innostuneesti kertoa muillekin. Tikkurilan kirjaston vinkkari Maija Karhi on sitä mieltä, että myös ikä vaikuttaa vinkkarin työhön, eli iäkkäämpi vinkkari ei enää ole uskottava nuorison vinkkarina (Karhi [viitattu 22.1.2013]).

Kirjavinkkaus tapahtumana voi olla monen näköinen, parhaat näistä tilaisuuksista ovat vinkkaajansa näköisiä. Kannattaakin tehdä tapahtumasta itsensä näköinen, koska silloin voi itse olla jännittämättä ja esiintyä omana itsenään. Leena Ketolan pro gradu-tutkielmassa kysyttiin hyvän kirjavinkkarin ominaisuuksia, ja haastatteluissa nousi ylivoimaisesti esiin vinkkarin rehellisyys, niin itselleen kuin kuulijoilleenkin ja uskollisuus omalle tyylilleen. Esiintymistaitoa ja – kykyä hyvältä vinkkarilta olisi myös hyvä löytyä. Esiintymisjännitys ei estä vinkkausta, koska kokemusten karttuessa usein jännityskin katoaa varmuuden lisääntyessä. (Ketola [viitattu 21.11.2012].) Kirjavinkkari on paljon itse äänessä, joten äänenkäytön opettelu on tarpeellista ja ääntä on hyvä lämmitellä ennen vinkkaustuokiota (Mäkelä 2003, 18 – 23).

5.4 Vertaisvinkkaus

Vertaisvinkkauksella tarkoitetaan vinkkausta, jossa esimerkiksi kaveri, luokkakaveri tai työtoveri vinkkaa lempikirjastaan tai hyvästä lukukokemuksestaan toiselle. Tätähän itse asiassa meistä moni tekee ihan huomaamatta ja ajattelematta, että se on vinkkausta parhaimmillaan. Vertaisvinkkaus voidaan toteuttaa esimerkiksi koululuokassa ohjatusti. Kaverivinkkaus toimii usein paljon paremmin kuin kirjastotädin tai –sedän kirjavinkkaus, koska vinkkaajana toimii samanikäinen, samalla kokemuspohjalla toimiva ihminen, ihminen, jota kenties kuuntelisit muutenkin. Ohjattu vertaisvinkkaus kehittää myös lukijan omaa ajatusmaailmaa ja tekstien ymmärrystä, koska kirjan luettuaan on mietittävä, mistä se kertoi ja kuinka kertoisin siitä mielenkiintoisesti. (Mäkelä 2010, 8 – 15.)

5.5 KuMuKi ja MuKi

KuMuKi ja **MuKi** ovat myös kirjavinkkausta. **KuMuKi**- ja **MuKi**-vinkkaus soveltuvat erityisen hyvin nuorisoryhmille, kun kuvalla ja äänellä saadaan pidettyä myös vähemmän kirjoista kiinnostuneet kuuntelijat hereillä ja kiinnostuneina. **KuMuKi**:ssa vinkkaukseen (Ki = kirja) yhdistetään kuvaa (Ku) ja ääntä eli musiikkia (Mu). Vinkkaustapahtumasta voi näillä elementeillä saada varsin vaikuttavan ja mielenkiintoisen, mutta tällainen vinkkaustapa edellyttää jo vinkkaustilalta enemmän. Vinkkaukseen tarvitaan mieluusti valkokangas tai muu valkoinen tausta

(luokkahuoneen taulu), johon heijastaa kuvaa ja dataprojektori ja tietenkin musiikkia varten äänentoistolaitteet. KuMuKi:a voi olla hankalaa järjestää yksin koska yksinään voi olla hankalaa hoitaa kuvaa ja musiikkia samalla kirjoja vinkaten. KuMuKissa voi hyvin hyödyntää esimerkiksi vinkattavien kirjojen pohjalta tehtyjä elokuvatrailereita tai käyttää ko. elokuvien soundtrackeja taustalla, samalla esittäen aiheeseen liittyviä kuvia. Helsinkiläinen KuMuKin uranuurtajaryhmä, Hellsted, Hirvi ja Nuto, käyttivät toteutukseen Keynote- ohjelmaa, mutta vinkkausesityksen voi toteuttaa myös PowerPointina normaalilla PC:llä, joten ohjelman puuttuminen ei ole este. Valmistelussa kannattaa panostaa esityksen visuaalisuuteen ja ajastamiseen, eli tarjota oikea kuva tai musiikki oikeaan aikaan. Ja mikä tärkeintä, tekniikan on toimittava ja vinkkarin on osattava sitä käyttää.

Tekijänoikeudet eivät ole musiikin ja elokuvatrailereiden kohdalla yksiselitteisiä, joten niistä kannattaa ottaa selvää ja esimerkiksi trailereiden kyseessä ollessa ottaa yhteyttä maahantuojaan. Kuvat ovat helpompia tekijänoikeuksien kannalta ja vapaasti käytettäviä kuvia löytyy Internetistä eri lähteistä, esimerkiksi Flickr – kuvapalvelusta. (Hirvi 2012, 18 – 23.) Vinkkaustapa on siis erinomainen etenkin nuorisolle vinkatessa, mutta yksin työskennellessä tuskin mahdollista toteuttaa sinällään, mutta voisihan sitä kokeilla Variassa videovinkkauksena Fronter-oppimisalustalle. KuMuKi voisi toimia oivallisesti ja ratkaisisi ongelman, miten saada esityksestä tarpeeksi viihdyttävä, että oppilaat jaksaisivat sen katsoa.

MuKi puolestaan yhdistää musiikkia ja kirjojen vinkkausta. Jotkut ymmärtävät tämän termin musiikista vinkkaamiseksi, mutta myös siten, että vinkkauksessa käytetään musiikkia tehosteena, ei siis varsinaisesti vinkata musiikista. Käytettävä musiikki koetetaan valita niin, että se korostaisi kerrottavan kirjan tunnelmaa. (Jäppinen & Nieminen 2007, 159.) MuKi:a voi toteuttaa yksinkin vinkatessa tai jos vinkkari kiertää eri paikoissa vinkkaamassa, koska silloin vinkkaustilalla ei ole niin paljon merkitystä kuin KuMuKi:ssa. Metodi vaatii jonkin asteista musiikin tuntemusta, että onnistuu musiikkivalinnoissa. Musiikin voi tallentaa muistitikulle tai polttaa CD-levylle ja kantaa joko kannettavaa tietokonetta tai CD-soitinta mukanaan. Musiikki kannattaa tallentaa huolellisesti ja synkronoida se oman esityksen mukaan, jolloin riittää kun laittaa musiikin soimaan, niin voi itse keskittyä

kirjojen esittämiseen. Toki, jos kuuntelijat ovat aktiivisia, on oltava valmius keskeyttää musiikki esimerkiksi kysymysten tai keskustelun ajaksi.

5.6 Saitti-vinkkaus

Internet-sivut tulevat varmasti olemaan tulevaisuuden vinkkauskohde. Etenkin nuoriso on enenevässä määrin siirtymässä tietokoneille ja Internetiin ja painettu aineisto häviää kilpailun ajasta. Jos nuoriso surffaa netissä, on sinne siirryttävä myös kirjaston. Netti-vinkkausta on toteutettu hankkeena ainakin Tampereella Tietotorilla. Tampereen mallissa nettivinkkaus on yhdistetty tietotekniikkakursseihin, joiden yhtenä osiona on vinkkaus, jossa esitellään mielenkiintoisia sivustoja tai harjoitellaan jonkun sivuston käyttöä. (Kirjastot.fi [viitattu 22.1.2013].) Turun kirjastossa toteutetaan mediavinkkausta hausalla tavalla, lööppivinkkauksella. Vinkkauksessa tutustutaan lehtien lööppeihin ja tehdään tutuista saduista meheviä tarinoita. (Mediakasvatus [viitattu 23.1.2013].)

Kirjastot ovat jo pitkään tavallaan tehneet netti-vinkkausta erilaisten Internet-koulutusten yhteydessä ja mediakasvatus on kuulunut olennaisena osana kirjastojen palveluun. Kirjastoilla on tarjottu palveluja lähdekriittiseen tiedonhakuun, opastettu itsenäiseen tiedonhakuun eli opetettu välineiden käyttöä, valistettu tekijänoikeuksista ja viimeisimpänä ovat myös erilaiset nettipelit tulleet kirjastoihin. (HelMet [viitattu 22.1.2013].) Hämeenlinnan kaupunginkirjasto oli aikoinaan aikaansa edellä kootessaan Makupalat –sivuston vuonna 1995. Sivusto on mediakasvatusta ja Internetsivujen vinkkausta parhaimmillaan, virtuaalisesti (Kirjastot.fi [viitattu 22.1.2013]).

6 TUTKIMUSMENETELMÄNÄ ASIAKASKYSELY

6.1 Kohderyhmä

Tutkimusongelma määrittää tutkittavan joukon jo varsin perusteellisesti ja tiukasti rajatuksi. Kohderyhmä oli jo alusta lähtien selkeä, nuoret, noin 15 – 18 –vuotiaat ammattikoululaiset, verrokkiryhmänä samanikäiset lukio-opiskelijat. Koska itse työskentelen Vantaan Varian ammattikoulukirjastossa, oli helppoa valita oman koulun oppilaat kyselyn kohderyhmäksi. Lukion osalta valinta olisi voinut kohdistua mihin hyvänsä lukioon, mutta niin sanottu sisarkoulumme on Tikkurilan lukio, joten oli mielestäni itsestään selvää valita sen oppilaat toiseksi kyselyn kohderyhmäksi. Tikkurilan lukio valikoitui myös sen takia, että sen sijainti naapurissamme mahdollistaisi myös tulevan kirjavinkkauspaketin ja vinkkarin hyödyntämisen, johon myös vetosin ja käytin houkuttimena kyselyyn osallistumiseen.

Koska molemmat koulut ovat oppilasmäärältään varsin suuria, yhteensä noin 5000 oppilasta, on kvantitatiivisessa tutkimuksessa järkevintä päätyä otantaan. Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa pyritään etsimään syy- ja seuraussuhteita numeerisessa muodossa ja niiden antamiin tuloksiin perustuvaan ilmiön selittämiseen (Koppa [viitattu 5.12.2012]). Survey-tutkimuksen tarkoituksena on koota valitulta joukolta vastauksia tarkkaan harkittuihin kysymyksiin, joihin kohderyhmän on pystyttävä vastaamaan suurempia miettimättä ja yksiselitteisesti (Virtuaali [viitattu 11.12.2012]). Tutkimusongelmaa olisi voinut lähestyä myös kvalitatiivisin menetelmin, oppilaiden haastatteluin, mutta kohderyhmän huomioiden on Internetin välityksellä toteutettava kvantitatiivinen survey-tutkimus nuorille helpommin lähestyttävä ja helpompi toteuttaa kouluympäristössä, oppituntien yhteydessä.

6.2 Kyselylomake

Kyselylomake suunniteltiin siten, että sen kysymyksiä ei tarvitse paljon pohtia ja että kysymyksiin pystyi vastaamaan yksiselitteisesti. Kyselylomaketta ei myöskään kannattanut laittaa liian täyteen kysymyksiä, vaan pitää kokonaisuus mahdollisimman tiiviinä ja kyselyn pituus lyhyenä. (Virtuaali [viitattu 11.12.2012].) Varsinkin, kun kohderyhmänä on nuoriso, oli erityisen tärkeää saada kyselylomake näyttämään ja tuntumaan helpolta, ettei ainakaan lomakkeen ulkonäkö, sen raskaus tai vaikeaselkoisuus, säikäytä ja karkota vastaajia. Visuaalinen ulkonäkö vaikuttaa vastausprosenttiinkin, joten selkeys on hyväksi kaikin puolin. Lomakkeeseen vastaamiseen ei myöskään saisi mennä liikaa aikaa, vaan sen olisi myös ajallisesti oltava nopeasti tehty, suosituksena pidetään 10 – 20 minuuttia. (KvantiMOTV [viitattu 11.12.2012].) Lukutottumukset –kyselyssäni päädyin viiteentoista kysymykseen, josta taustakysymyksiä oli kolme. Kokonaisuudessaan kysely mahtui neljälle A4-paperiarkille väljästi aseteltuna, minkä ajattelin olevan sellainen määrä, että siihen jaksettaisiin ja viitsittäisiin vastata.

Kysyttävien asioiden muotoilu pitää olla yksinkertainen ja sanallinen esitys mahdollisimman yksiselitteinen. Kysymys, jossa on erilaisia tulkinnan mahdollisuuksia, on huono kysymys. Strukturoidut kysymykset, joihin on ennalta mietityt vastausvaihtoehdot, ovat kenties hieman hankalampia laatijalleen, koska on mietittävä jo ennalta sitä, että vastauksista löytyy jokaiselle mieluinen ja sopiva vaihtoehto, mutta ne ovat kyselyn käsittelijälle helpompia kuin avoimet kysymykset. (KantiMOTV [viitattu 11.12.2012].)

Nuorison lukutottumuksia oli varsin helppo lähestyä strukturoiduin kysymyksin ja siksi päädyinkin ratkaisuun, että suurin osa kyselystäni oli strukturoitu. Kolmessa strukturoidussa kysymyksessä pystyi valitsemaan useamman vastausvaihtoehdon (kirjallisuustyypit ja kirjaston käyttö). Avoimia, sanallisesti vastattavia kysymyksiä oli kolme kappaletta (kysymykset 9., 11. ja 12.), joista yksi (kysymys 12.) oli perustelupyynnö kysymykselle 11. Kaikkiin avoimiin kysymyksiin vastaaminen oli vapaaehtoista. (LIITE 1) Kyselyn kysymysmuoto oli sinutteleva, jotta syntyisi vaikutelma, että kyselijä on kiinnostunut juuri kyseisen vastaajan vastauksista. Sinuttelua ei kuitenkaan korostettu, se ilmeni lähinnä sanamuodoista. Kohderyhmä

huomioon ottaen oli helppoa päätyä sinutteluun, koska nykyinen nuori sukupolvi käyttää itse sinuttelua ja teitittely olisi todennäköisesti etäännyttänyt vastaajat, tai ainakin aiheuttanut naurahtelua ja siten syönyt kyselyn uskottavuutta.

Useimmat oppaat suosittelevat, että kysely aloitetaan helpoilla kysymyksillä ja että taustakysymykset sijoitetaan kyselyn loppuun, jotta vastaaja tuntisi anonymiteettinsä suojatummaksi (KvantiMOTV [viitattu 11.12.2012]). Lukutottumukset –kyselyssä päädyin kuitenkin aloittamaan kyselyn taustakysymyksillä, koska ne olivat kysymyksiä, joista kenenkään anonymiteetti ei kärsi. Ne koskivat opiskelupaikkaa (ammattikoulu/lukio), sukupuolta ja luokkaa-astetta. Kysymysten kulun tulisi olla loogista alusta loppuun, joten alkuun, taustakysymysten jälkeen, kysyin lukutottumuksiin liittyvät kysymykset, lukemisen määrän, mihin lukeminen liittyy, lukutapa/formaatti ja lukemiseen käytetty aika arviona. Seuraavaksi siirryttiin kirjallisuusgenreihin eli kysyttiin minkä tyyppistä kirjallisuutta oppilaat lukevat ja millaisiin kirjallisuusgenreihin he kenties haluaisivat tutustua ja mistä kuulla lisää. Kolmantena osiona oli kirjavinkkaus, kysymykset koskivat sitä millä kriteereillä he lukemisensa valitsevat ja oliko kirjavinkkaus tuttua. Viimeisenä kysyin vielä kirjastonkäytöstä yleensä ja sitä, oliko koulumme sekä TiLu:n oma kirjasto tuttu. (LIITE 1.)

6.3 Kyselyn toteutus käytännössä

Kysely laadittiin Webropol- ohjelmalla ja se julkaistiin Fronterissa, Vantaan koulujen käyttämässä oppimissovelluksessa. Kyselyn osoitetta jaettiin opettajille sähköpostitse ja monistettuna kirjasto Teemassa. Fronterissa kaikki Varian ja TiLun äidinkielen opettajat oli kutsuttu kirjasto Teeman Fronter- huoneeseen ja he pystyivät kopioimaan kyselysivun suoraan haluamansa opetusryhmän sivulle. Kyselyyn pääsi vastaamaan myös suoralla Internet-osoitteella eli se ei vaatinut välttämättä Fronteria välitykseen. Varian äidinkielenopettajat teettivät kyselyn oppilasryhmilleen ja itse patistelin oppilaita vastaamaan kyselyyn kirjastokäyntien yhteydessä, jos kirjaston koneita vain oli vapaana.

Kysely julkaistiin 29.3.2012, mutta käytännössä se oli aivan liian myöhään keväällä. Suurin osa Varian oppilaista oli tuolloin jo työssäoppimassa eli koulu oli

varsin tyhjä. Vasta syyslukukauden 2012 alusta kysely lähti varsinaisesti liikkeelle. Kysely sulkeutui syyslukukauden 2012 päättyessä 21.12.2012.

Pahimmaksi ongelmaksi osoittautui vastauksien keräämisen kannalta se, että ammattikoululaisilla ei ole kaikissa jaksoissa äidinkieltä eli loppujen lopuksi kysely tavoitti varsin pienen määrän koulun oppilaista. Yritin rekrytoida kyselyyn mukaan myös ammattiaineiden opettajia, mutta he kokivat aiheen vieraaksi ja kyselyn toteutuksen liian hankalasti järjestettäväksi, koska tietokoneluokat ovat hyvin varattuja. Oli mahdollista toteuttaa kysely myös paperiversiona, mutta siitäkään ei kukaan opettajista innostunut.

Tikkurilan lukion opettajat vaativat muutaman kerran sähköpostiherättelyä. Yksi opettaja lupasi ryhmänsä vastaukset. Ihmetellessäni innostuksen puutetta sain vastaukseksi, että TiLu on isona lukiokompleksina monien kyselyiden toteutuskohteena, joten halukkuuden puute oli ymmärrettävää. Lukutottumuskysely hukkui massaan. Tavoitteeni vastausten saamisessa kuitenkin täyttyi, koska olin ajatellut jo etukäteen, että verrokkiryhmäksi riittäisi yksi luokka lukiosta. TiLu:n oman kirjaston hoitaja lupasi myös tahollaan patistella opettajia teettämään kyselyn oppilasryhmillään ja kirjastossa asioivia oppilaita vastaamaan. Kirjastossa ei ole samanlaista koneresurssia käytettävissä kuin Variassa (kirjastossa 16 konetta oppilaskäytössä), joten kirjastonhoitajan oli pääasiassa tyydyttävä jakamaan linkkiä kyselyn sivulle tai paperiversiota kyselystä. Tätä kautta tuli muutamia vastauksia.

7. KYSELYN TULOKSET

Kyselyn vastaus aika oli varsin pitkä, koko syyslukukausi. Tämä siksi, että pystyin hyödyntämään kahden eri jakson äidinkielen ryhmät ja näin laajentamaan edes hieman vastaajien määrää.

7.1 Kyselyyn vastaajat

Lukutottumuskyselyyn tuli kaiken kaikkiaan 121 vastausta, joista ammattikoululaisia 95 ja lukiolaisia 26. Otanta ei ole kovin suuri kahden ison koulun kokonaisoppilasmäärään, suhteutettuna, mutta katson vastausmäärän riittävän antamaan suuntaviivat päämäärän saavuttamiseksi. Vastaajamäärä on riittävä sikäläkin, että vastaajina ei ole pelkästään aktiivisia kirjaston käyttäjiä tai aktiivisia lukijoita. Kyselyyn vastattiin äidinkielen tunneilla ja kyselyyn vastasivat kaikki tuntiin osallistuneet. Näin ollen oletan, että vastaajien lukutottumuksista saa varsin oikeanlaisen kuvan. Joukkoon on osunut kovia lukijoita sekä niitä, jotka eivät lue lainkaan. Lukiolaisia oli suhteessa ammattikoululaisiin varsin pieni määrä, joten suoranaista verrokkiryhmää siitä ei saanut. Useissa kysymysten analysoinneissa olen kuitenkin erottanut lukiolaiset omaksi ryhmäkseen, koska mielestäni otos antaa suuntaviivoja siitä, millainen kirjallisuus kiinnostaa lukiolaisia ja ammattikoulua käyviä nuoria. Samoin mielenkiintoni kohdistui lukutottumuksiin ja niiden eroavuuksiin.

Vastaajien ikää en kysellyt, koska oppilasryhmät ovat varsin homogeenisiä ikänsä suhteen, joten tyydyin kysymään vain vuosikurssia. Vain muutama vastaaja ei ilmoittanut luokka-astettaan. Vastauskenttä oli pakollinen, mutta se oli avoimen kysymyksen muodossa, joten siihen pystyi vastaamaan sanallisesti ja siihen löytyi joukosta muutama ”humoristi”. (Liite 2. Kaavio 1. Vastaajien jakaantuminen vuosikurssien mukaan)

Vastaajien sukupuolijakauma oli yllättävän tasainen. Yllättävä siksi, että Variassa on hyvin poikavoittoisia aloja. Vastaajien joukkoon oli kuitenkin osunut tyttöjä 57 ja poikia vain 7 enemmän eli 64 kappaletta. Tyttöjä ammattikoulun vastaajista oli 43%, lukiolaisista prosenttimäärä oli 61%, kaiken kaikkiaan

vastaajista tyttöjen osuus oli 47%. Suurin osa vastanneista pojista opiskeleekin ammattikoulussa (54 kpl), mutta jonkin verran myös lukiolaisista oli poikia (10 kpl). Vaikka lukion otanta olikin niin pieni, oli positiivista, että siihen joukkoonkin oli osunut molempia sukupuolia. Pyrkimys oli saada kyselyyn mukaan molempia sukupuolia ja siinä onnistuttiin. (Liite 2. Kaavio 2. Sukupuolijakauma opintosuuntauksen mukaan)

7.2 Lukutottumukset

Lukutottumuksista kyseltiin lukemisen määrää (montako kirjaa/kk), ja sitä, liittyikö lukeminen enimmäkseen vapaa-aikaan vai opiskeluun. Lisäksi kysyttiin, millaista lukuformaattia suosittiin (painettu/tietokone/lukulaite) sekä lukemiseen käytettyä aika-arviota/viikko. Lukuformaatin kohdalla halusin selvittää, mikä on painetun aineiston tilanne Internetiin nähden. Lukulaiteelta (lähinnä tarkoitetaan e-kirjoja) lukemisesta kysyttiin siksi, että halusin tietää, onko tämän tyyppinen lukeminen nuorisolle tuttua vai vierasta. Samalla pohdin, olisiko syytä ottaa myös lukulaitteisiin tutustuminen vinkkausohjelmaan.

7.2.1 Lukemisen määrä

Äidinkielen opettajien huoli nuorison lukemisesta tai ennemminkin lukemattomuudesta ei liene turha. Kuten jo aikaisemmin tekstissäni viittasin PISA2009 antamiin huolestuttaviin tuloksiin, myös lukutottumuskyselyni tukee samoja käsityksiä, että nuoret eivät enää lue, koska muut harrastukset ovat vieneet lukemiselta aikaa. Toki joukosta, myös tästä otannasta, löytyy ahkeria lukijoita, mutta suurin osa kaikista vastaajista, 63 %, kertoo, että ei lue yhtäkään kirjaa kuukaudessa. Ahkeriksi kirjojen suurkuluttajiksi lasken sellaiset, jotka lukevat neljä tai sitä useamman kirjan kuukaudessa, heitä joukosta löytyi 9 %. ”Kirja-ahmateiksi” tässä kyselyssä paljastuivat tytöt, ainoat neljä 121:stä, jotka lukevat enemmän kuin 7 kirjaa kuukaudessa. Oheisessa taulukossa on sukupuolen mukainen jaottelu vastaajien kappalemäärinä. Taulukosta ilmenee myös, että ”ei lukevia” oli vastaajien joukossa eniten niin tyttöjen kuin poikien joukossa.

Taulukko 1. Tyttöjen ja poikien lukemat kirjämäärät/kk

	en yhtäkään kirjaa	yhden kirjan	1-3 kirjaa	4-7 kirjaa	enemmän kuin 7 kirjaa
Nainen	32	7	10	3	4
Mies	44	8	8	4	0
Yht.	76	15	18	7	4

Lukiolaisten ja ammattikoululaisten välillä ei juuri ole eroja jos katsotaan luettujen kirjämäärien ääripäitä eli ”en lue ollenkaan” tai ”luen yli seitsemän kirjaa” kuukaudessa. Oheisessa taulukossa on jaoteltuna vastaajamäärä opintomuodon mukaan. Eroavaisuudet tulevat ilmi suhteutettaessa tulos vastaajamäärään kustakin opintomuodosta. Suurin eroavaisuus tulee kirjämäärien keskivaiheilla, niissä, jotka lukevat yhden tai yksi - kolme kirjaa kuukaudessa. Lukiolaiset näyttäisivät lukevan hieman enemmän, 44 %, kun taas ammattikoululaisista saman kirjämäärän kuukaudessa lukee 24 %.

Taulukko 2. Ammattikoululaisten ja lukiolaisten lukemat kirjämäärät/kk

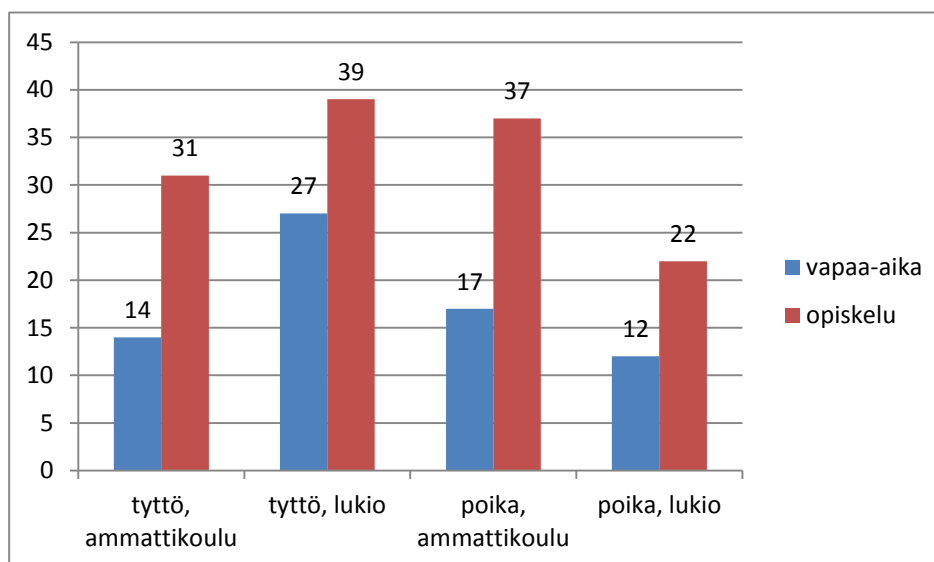
	ei yhtään kirjaa	yhden kirjan	1-3 kirjaa	4-7 kirjaa	enemmän kuin 7 kirjaa	
ammattikoulussa	67	14	8	3	2	94
lukiossa	9	2	10	4	2	27
Yht.	76	16	18	7	4	121

7.2.2 Opiskelumateriaali vai romaani

Suurin osa vastaajista ilmoittaa, ettei lue yhtäkään kirjaa kuukaudessa, toivottavasti nämä vastaajat kuitenkin lukevat edes jotain. Kysyessä liittykö lukeminen opiskeluun vai vapaa-aikaan, vastauksia tuli kaikkiaan 140 kpl. Kysymyksessä oli mahdollista valita molemmat vaihtoehdot ja näin oli osa tehnytkin, koska vastaajia oli 88 kpl. Opiskelijamme sekä TiLu:ssa että Variassa näyttäisivät olevan varsin tunnollisia, sillä lukeminen näyttäisi kohdistuvan

pääasiassa opiskeluun liittyvään lukemiseen. Reilusti yli puolet, 66 % lukee opiskeluun liittyen, kun vapaa-ajan lukemiseen varaa aikaa vain 34 %. Lukiolaistytöt näyttäisivät jakavan aikaansa myös vapaa-ajan lukemiselle. Vastanneista lukiota käyvistä tytöistä 27 % lukee myös ajanvietekirjallisuutta, pojista 12 %. Lukiolaistytöt ilmoittavat panostavansa myös opiskeluun liittyvään lukemiseen (39 %). Ammattikoululaisissa yllättäen pojat kunnostautuvat tyttöjä paremmin, vapaa-aikanaan lukee 17 % ja opiskeluun liittyen 37 % vastanneista, kun taas tyttöjen vastaavat lukemat olivat 14 % ja 31 %.

Alla olevasta kuviosta näkee selkeästi eron vapaa-ajan ja opintoihin suuntautuneen lukemisen välillä. Kuviossa on ilmaistu lukusuuntausta prosentteina koulutusmuodon ja sukupuolen mukaan.

Kuvio 3. Vapaa-aikaan ja opiskeluun liittyvä lukeminen prosentteina jaoteltuna sukupuolen sekä koulutusmuodon mukaan.

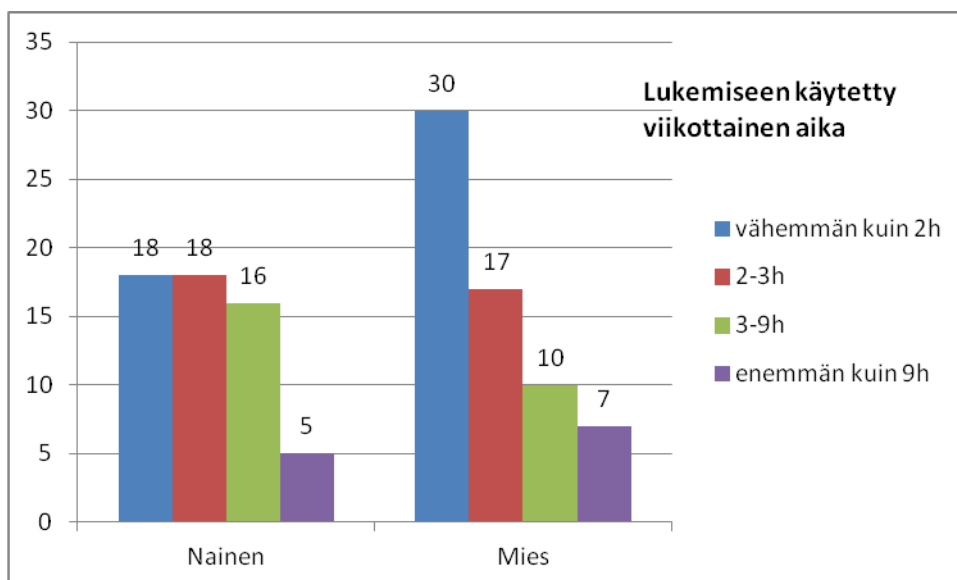
7.2.3. Lukuformaattina kirja tai läppäri

Onko lukuformaattilla väliä, pääasiallan on, että nuori lukee? Tartutaanko painettuun kirjaan tai lehteen kuten nyt keski-ikäistyvä ja vanhempi väestö tekee? Lukeeko nuorisotulevat aikuissukupolvet tekstiä vain ruudulta? Voisi olettaa, että nuorille olisi luontevampaa tarttua e-kirjaan kuin painettuun kirjaan, siksi sitä kysyttiin tässä kyselyssä. Jos se ei ole tuttu, on se mahdollista sisällyttää tavalla

tai toisella Varian kirjaston tarjontaan. Kyselyssä oli mahdollista valita kaikki vaihtoehdot (painettu aineisto (kirjat, lehdet), Internetti tai e-kirja) eli vastaaja voi olla kaikkien erilaisten lukuformaatti-tyyppien käyttäjä ja näin varmasti osan kohdalla onkin. Kaikki 121 kyselyyn vastannutta oli vastannut myös tähän kysymykseen, yhteensä 189 vastausta. Suosituin lukuformaatti oppilaiden keskuudessa on Internet, 103 vastasi käyttävänsä tätä muotoa. Seuraavaksi kivi perinteinen painettu aineisto. Tytöt näyttäsivät käyttävän sekä Internettiä että painettua aineistoa suhteellisen tasaväkisesti, pojilla Internet vie selkeän voiton. Lukulaitteet olivat hämmästyttävän vieraita, vain 8 vastaajaa oli käyttänyt tätä mahdollisuutta. (Liite 2. Kaavio 4. Lukuformaatit)

7.2.4 Lukemiseen käytettävä aika

Jos kuukaudessa luettavien kirjojen määrä kertoo jotain harrastuneisuudesta, se ei nyky maailmassa välttämättä kerro koko totuutta. Lukea voi muutakin kuin kirjoja ja monenlaisessa formaatissa. Kyselyssä pyydettiin arvioimaan viikoittaista lukemiseen käytettyä aikaa, johon sisällytettiin kaikki lukeminen: kirjat, lehdet, Internetjulkaisut ja opiskeluun liittyvä lukeminen (oppikirjat ja Internet).

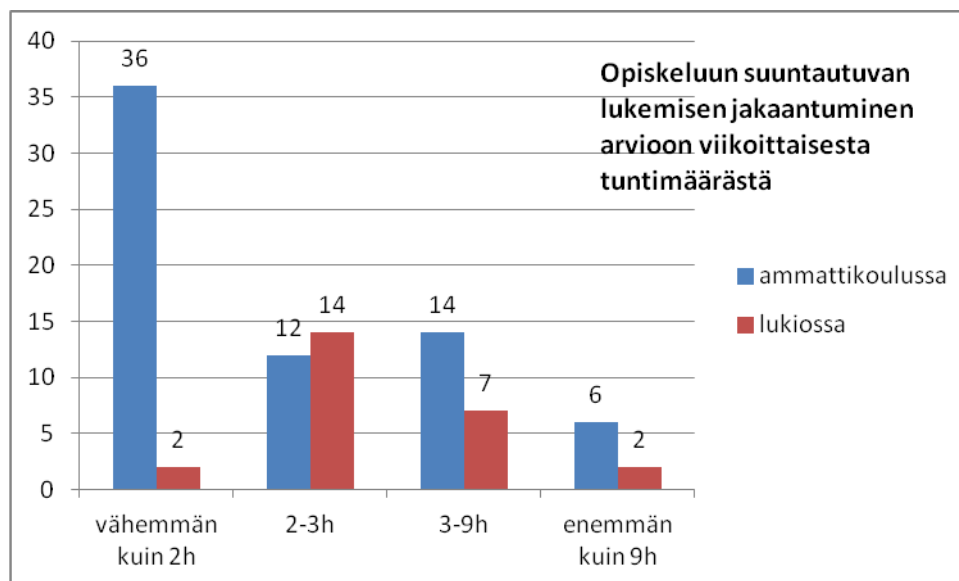

Kuvio 5. Lukemiseen käytettävä viikottainen aika sukupuolen mukaan

40 % vastaajista ilmoittaa lukevansa vähemmän kuin 2 tuntia viikossa, mutta toisaalta 10 % käyttää lukemiseen enemmän aikaa kuin yhdeksän tuntia viikossa. Pojista löytyi enemmän "laiskoja lukijoita", mutta vastaavasti poikia oli muutama enemmän niissä, jotka käyttävät lukemiseen paljon aikaa

Tässä kohtaa olisi kenties kyselyssä pitänyt tarkentaa, mitä tarkoitetaan Internet-julkaisuilla, koska nyt ei voi mitenkään päätellä, millä tavoin kyselyyn vastaajat ovat asian käsittäneet. Onko esimerkiksi Facebookin selaaminen tulkittu lukemiseksi, kuten hiukan epäilen suositeltujen Internet-sivustojen perusteella (kysymys 9). Ammattikoululaisissa löytyi enemmän niitä, jotka käyttävät lukemiseen vain vähän aikaa, kun lukiolaisista vain kaksi (25:stä) ilmoitti näin tekevänsä. Toisaalta ammattikoululaisista löytyi enemmän niitä, jotka käyttävät lukemiseen aikaa enemmän kuin yhdeksän tuntia (kahdeksan 68:sta vastaajasta).

Vastaajista 93 ilmoitti lukevansa opiskeluun liittyen ja arvioivat siihen viikoittain käytettävää aikaa. Tässä huomaa selkeän eron ammattikoululaisten ja lukiolaisten välillä, lukiolaiset panostavat enemmän opintoihin liittyvään lukemiseen. Tämä on tietenkin aivan ymmärrettävää, koska ammattikoululaisilla ei ole lukuaineta niin paljon kuin lukiolaisilla ja ammattikoululaisten ammattiteoriat eivät vaatine niin paljoa lukemista.

Kuvio 6. Niiden, jotka olivat ilmoittaneet lukevansa opiskeluun liittyen (kysymys 5.) arviot viikoittaisesta lukemiseen käytetystä ajasta.

7.3 Nuorisoa kiinnostavat kirjallisuusgenret

Kirjallisuusgenrejä koskevat kysymykset ovat ne tärkeimmät kysymykset. Oppilailta kysyttiin, mitä he lukevat yleensä ja mistä kirjallisuuden genrestä he haluaisivat kuulla lisää, mihin tutustua enemmän. Internetartikkelit/uutiset ja blogit otettiin mukaan omina kirjallisuusgenreinä, vaikka ne eivät varsinaisesti sellaisia olekaan, mutta nuorison kiinnostuksen kohteina tavanomaisia. Bloggeja ei kyselyssä määritelty mitenkään, ei rajattu esimerkiksi kirjallisuusblogeiksi, vaan tarkoituksena oli lähinnä selvittää nuorison kiinnostuksen kohteita blogien suhteen yleensä.

7.3.1 Kiinnostavimmat kirjallisuusgenret

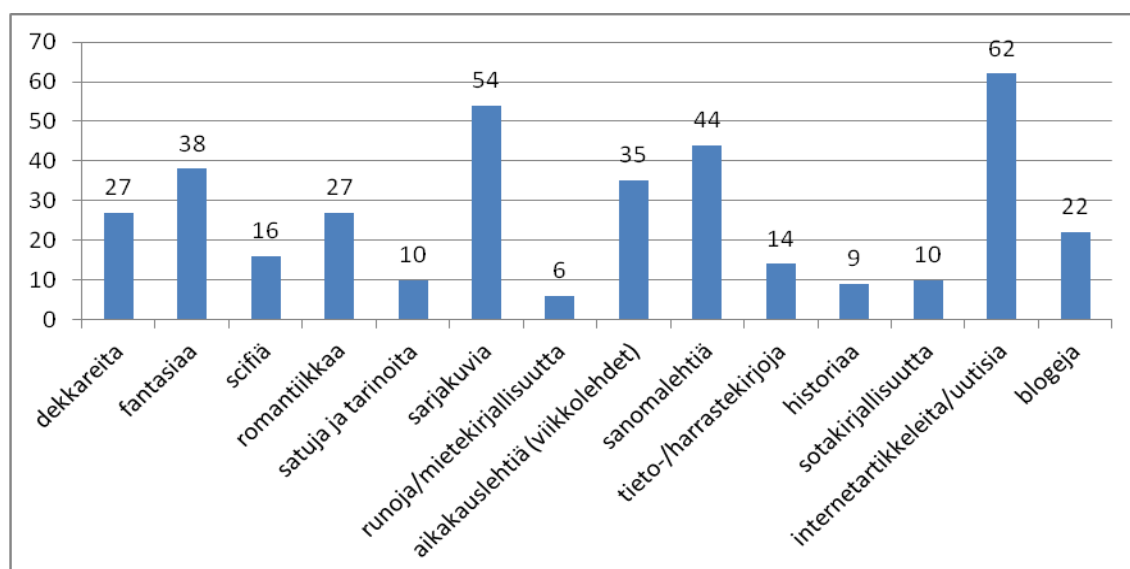
Jokaisella on varmaankin kirjallisuuden genre, jossa mieluiten liikkuu ja jonka tuntee omakseen. ”Harry Potter” –ilmiön seurauksena kirjastojen fantasiahyllyt ammottivat tyhjyyttään, samoin oma vaikutuksensa on nuorten suosimien pelien luomalla maailmalla. Dekkareilla, jännityskirjallisuudella ja kauhulla on oma vankka kannattajakuntansa. Lukutottumuskyselyssä pyrittiin selvittämään nuorten lempikirjallisuuden laatua. Vastausvaihtoehdot oli jaoteltu seuraavasti:

- dekkarit
- fantasia
- scifi
- romantiikka
- sadut ja tarinat
- sarjakuvat
- runot/mietekirjallisuus
- aikakauslehdet (viikkolehdet)
- sanomalehdet
- tieto-/harrastekirjat
- historia
- sotakirjallisuus
- internetartikkelit/uutiset
- blogit.

Dekkarit pitivät sisällään myös jännityksen ja kauhun. Kyselyä laatiessani tein oppilaiden keskuudessa pikakyselyn aiheesta ja kaikki vastaajat nimesivät

antamani vaihtoehdot dekkareiden alle, joten päädyin käyttämään sitä nimitystä myös kyselyssä.

Vaihtoehdoista sai valita useamman, ja kysymykseen olikin vastattu 374 kertaa. Ylivoimaisesti eniten mainintoja sai Internet-artikkelit/uutiset, 62 mainintaa. Nuoret näyttäisivät kuitenkin seuraavan uutisvirtaa, vaikka muu lukeminen olisikin vähäisempää, koska kärkipäässä olivat myös sanomalehdet (44 mainintaa) ja aikakauslehdet (35 mainintaa). Varsinaisen kirjallisuuden puolelta kärkikolmikko erottui selkeästi, sarjakuvat (54 mainintaa), fantasiakirjallisuus (38 mainintaa) ja dekkarit eli jännityskirjallisuus (27 mainintaa). Mikä oli riemastuttavinta, niin jopa näin pienessä otoksessa mikään ehdotetuista genreistä ei jäänyt täysin ilman lukijoitaan. Jopa runot/mietekirjallisuus ja sotakirjat kiinnostavat muutamia.

Kuvio 7. Mistä kirjallisuusgenrestä nuoret valitsevat lukemisensa

7.3.2 Seuratuimmat blogit ja suositukset

Työssäni Varian kirjasto Teemassa olen seurannut nuorten nettikäyttäytymistä ja tiesin heidän surffailevan paljon, niin tiedonhaussa kuin myös viihteellisessä merkityksessä esimerkiksi Facebookissa. Internetartikkeleiden/uutisten noustessa edellisessä kysymyksessä ylitse muiden, oli tämä kysymys sille loogista jatkoa. Blogeja kuitenkin ei selkeästikään seurata niin paljon kuin esimerkiksi Internetuutisia, mutta 22 vastaajaa ilmoitti kuitenkin seuraavansa joitakin blogeja. Vain 18 oppilasta vastasi avoimeen kysymykseen mitä blogeja seuraa ja näistäkin

vastanneista suurin osa oli ”vitsinieikkoja” eli vastauksina erilaisia pornosivustoja. Teini-ikäiset tuntuvat olevan niin tiukasti sidoksissa oman ikäistensä maailmaan, että seurattavat blogit, jotka olivat mainintoja saaneet, olivat kavereiden blogeja. (LIITE 3.)

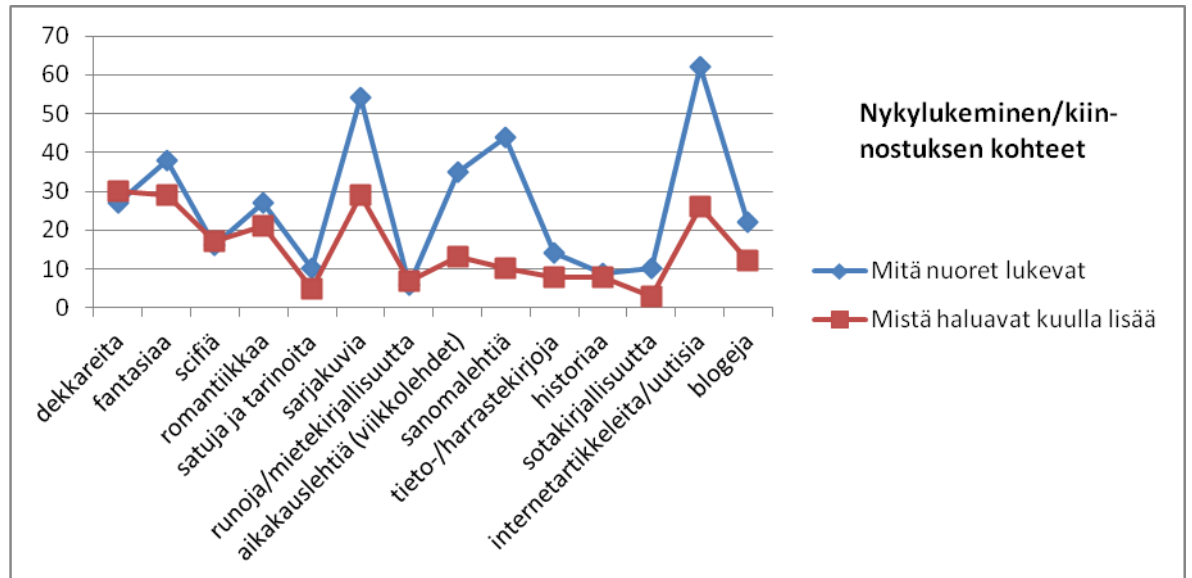
7.3.3 Kerro lisää

Kysymykseen ”Onko jokin kirjallisuustyyppe sellainen josta haluaisit kuulla lisää?” sai valita kolme mieleisintä vastausvaihtoehtoa. Vastauksia oli 218 kappaletta eli keskimäärin oli valittu kaksi suosikkia. Kolmen kärki erottui selvästi, eroa seuraaviin suosikeihin oli melkein kymmenen mainintaa enemmän. Selkeät suosikit, joista haluttaisiin kuulla lisää, olivat dekkarit (30 mainintaa), fantasiaa ja sarjakuvat tasaisesti kakkosena (molemmilla 29 mainintaa). Yllätyksellistä oli kuitenkin se, että kaikki valittavissa olevat kirjallisuustyypit saivat jokainen maininnan, jopa miete- ja sotakirjallisuus.

Kuvio 8. Millainen kirjallisuus nuoria kiinnostaisi. Mistä he haluaisivat kuulla lisää?

Toiveet ja kiinnostus erilaisiin kirjallisuusgenreihin noudattelevat samoja linjoja kuin mitä nuoret lukevat tällä hetkellä eli dekkareista, fantasiasta ja sarjakuvista halutaan kuulla lisää. Ainoat, joihin ei kovin paljon ollut kiinnostusta olivat aikakaus- ja sanomalehtiin, vaikka niitä luetaan kuitenkin kohtuullisen paljon.

Kuvio 9. Mitä nuoret lukevat yhdistettynä siihen, mistä he haluaisivat kuulla lisää.

7.3.4 Mitä suositella toisille

Mitä nuoret haluaisivat suositella toisille nuorille? Kyselyssä pyydettiin suosittelemaan kirjaa/internetsivustoa (kysymys 11.) ja perustella lyhyesti suosituksensa (kysymys 12.). Suositeluun oli vastannut 54 vastaajaa ja 45 oli myös perustellut vastauksensa. Perusteluiksi oli vastattu lähinnä tapaan; ”se on hyvä”, ”pidin siitä”, ”mukavan kevyttä”. Esimerkiksi Nälkäpeli –kirjan perusteluissa oli mainittu kirjan kielen ”teinimäisyys”, joka oli koettu muiden suosituksista huolimatta kirjan rasitteeksi, joten kannattanee harkita tarkoin varsinaisesti teineille suunnatun kirjallisuuden vinkkaamista. Valitsin sen kuitenkin suositusten perusteella ensimmäiseen vinkkauspakettiin, koska se on nuorison keskuudessa suosittu siitä tehdyn elokuvan perusteella ja siitä voi saada keskustelua ja vertaisvinkkausta aikaiseksi.

Internet-sivustot. Internet-sivustojen suosittelujen vastaukset jäivät aika hedelmättömiksi. Lähinnä suositeltiin FaceBookia, joka varmaan on muutenkin tuttu jokaiselle nuorelle (9 mainintaa). FaceBook on kuitenkin oletettavasti se, mikä nuorille tulee ensimmäisenä mieleen kysyttäessä Internet-sivustoa. Lisäksi tuli muutama suositus erilaisille keskustelu- ja kuvafoorumeille, mm. kuvake.net,

4chan ja Thor-lauta. Vain yksi suositteli pelisivustoa, WoW:ia (World of Warcraft), mikä oli mielestäni hämmästyttävää vastaajajoukon iän, sukupuolen ja peliaktiivisuuden huomioon ottaen. Yhden maininnan sai myös harrasteen mukaan valikoitunut sivusto, www.Vantaantaido.fi.

Uutisiakin luetaan Internetistä ja niitä suositellaan myös muille luettavaksi. Yllättävää oli se, että niin suosituksiin pääsi vain toinen iltapäivälehti, Iltalehti (6 mainintaa). Eikö Iltä-Sanomien vastaavia sivuja käytetä ollenkaan vai pidetäänkö Iltalehden sivuja parempina, uutisia mielenkiintoisempina? Näkyykö tässä kaveripiirin merkitys, kaverit lukevat Iltalehteä, niin sitä luen minäkin. Muutama opiskelija (rakennuspuoli) on paneutunut myös opintoihinsa ja suositteli niihin liittyviä sivustoja, Rakennusliittoa ja mrnostureita. Vai lieneekö käynyt niin, että näillä sivustoilla oli käyty juuri edellisellä oppitunnilla ja ne olivat jääneet päällimmäiseksi mieleen. (LIITE 4.)

Kirjat. Tämä oli kysymys, johon toivoin vastauksia. Toivoin saavani vinkkejä nuorisolta siitä, mitä he haluaisivat suositella toisilleen eli mitä myös minä voisin vinkata kirjavinkkauksissa. Kirjoista tulikin ihan mukavasti suosituksia, osa minullekin uusia tuttavuuksia. Kirjavinkkejä oli yhteensä 23 kappaletta, osa erilaisista kirjasarjoista tai yleensä vain mainiten kirjailijoiden tuotanto. Kaksi kertaa oli mainittu Aku Ankka (sarjakuvat), Stephen Kingin tuotanto, Marian Keyesin kirjat, Suzanne Collinsin Nälkäpeli ja Deborah Spungenin Nancy. Kingin tuotannon ohella mainittiin myös Torey Haydenin ja Ilkka Remeksen sekä Mary Higgins Clarkin kirjat yleisesti. Kirjasarjoista oli mainittu Perillinen –kirjasarja ja Yön talo -sarja sekä A song of ice and fire, suomeksi Tulen ja jään laulu -kirjasarja. Olipa joku ehtinyt lukemaan uutuussarjankin ensimmäisen osan eli Lumottu-kirjasarja. Sarjakuvista mainittiin perinteisen Aku Ankan lisäksi OnePiece- ja Rave-mangasarjakuvasarjat. Mainituiksi tulivat myös Natascha Kampuchin elämäkertä 3069 päivää sekä Krokotiilimeri. (Liite 4.)

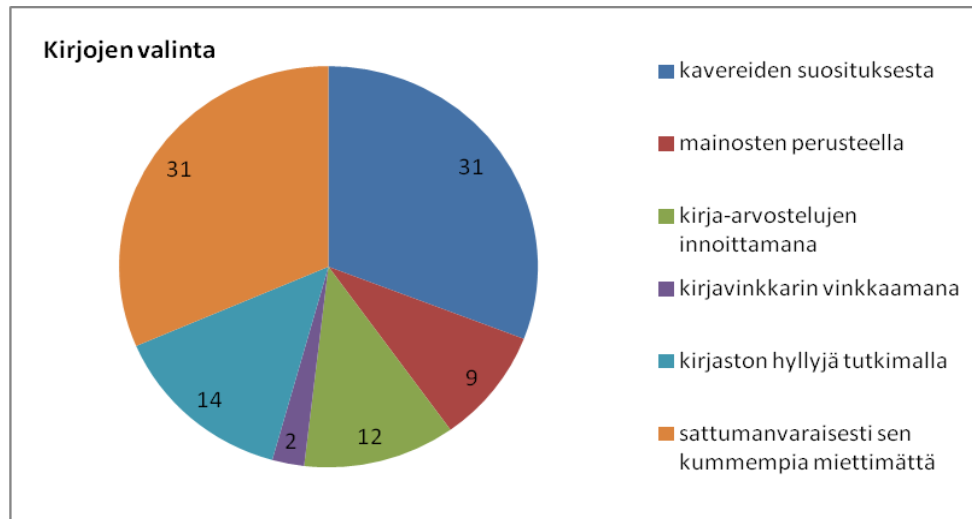
7.4 Kirjojen valintakriteerit ja vinkkauksen tuttuus

Kirjavinkkausta pidetään hyvänä keinona kertoa erilaisesta kirjallisuudesta ja herätellä mielenkiintoa sitä kohtaan. Vantaalla on vinkattu säännönmukaisesti alaja yläaste-ikäisille jo vuosia, eli voisi olettaa vinkkauksen olevan tuttua myös melkein kaikille Varian ja TiLun oppilaille. Kaverikeskeisen nuorison olettaisi harrastavan vertaisvinkkausta (kaverilta kaverille). Mainoksia eri medioista tunnutaan myös seurattavan paljon, mutta löytyykö mainosmassasta vinkkejä lukemiseen.

7.4.1 Miten valitset kirjasi

Lukutottumus-kyselyssä annettiin mahdollisuus valita useampi vastausvaihtoehto. Vastaaajia oli 98, vastauksia 162. Moni oli siis valinnut useamman tavan lukemisensa valintaan. Yleisimpinä tapoina ovat varsin tasaväkisinä kavereiden suositus ja sattumalta, 31 % vastauksista (50 ja 51 mainintaa). Kirja-arvostelujakin seuraa yllättävän moni, peräti 12 % (19 mainintaa). Kirjaston hyllyjä penkomalla löytää lukemisensa 14 % (23 mainintaa).

Kirjoja ei oletettavasti liiemmästi mainosteta nuorten suosimissa lehdissä, Internetsivuilla tai muualla mediassa, koska kirjainokset osuvat vain 9 % silmiin (15 mainintaa). Kirjavinkkaus hävisi tämän taistelun nuorison huomiosta, saaden vain 2 % (4 mainintaa). On otettava huomioon mahdollisuus, että vastaajat eivät kenties ole käyneet vinkkauksessa lainkaan ja että vinkkaukselle on selkeä tilaus. Lukiolaisten valintakriteerit eivät poikkea ammattikoululaisten kriteereistä, suosituimmuusjärjestys oli sama. Kirjavinkkauksien perusteella ei lukiolaisista ollut valinnut kirjoja yksikään.

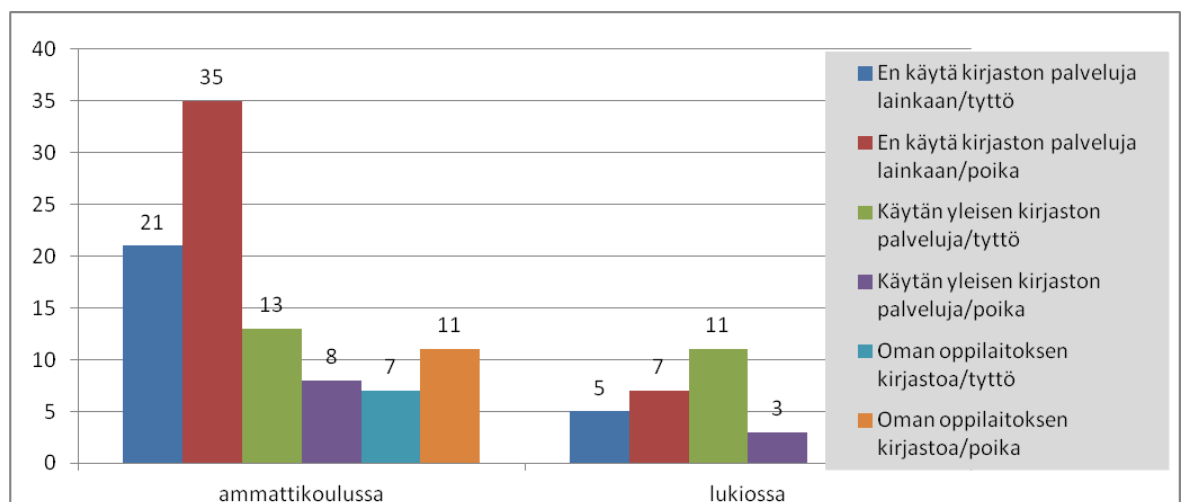
Kuvio 10. Miten nuoret valitsevat kirjoja luettavaksi

7.4.2 Kirjavinkkauksen tuttuus

Olisin oletanut, että kirjavinkkaus olisi ollut tuttua tälle ikäryhmälle, joka nyt opiskelee ammattikoulussa tai lukiossa, koska Vantaan yleinen kirjasto on säännönmukaisesti järjestänyt kirjavinkkauksia niin ala- kuin yläasteillakin. Oletin kirjavinkkauksen olevan ainakin terminä tuttu ja se oli myös selitetty muutamalla sanalla kyselyn alussa. Vinkkaukseen kertoi osallistuneensa vain 24 % vastaajista (29/121 vastaajaa). Voihan tietenkin olla mahdollista, että vastaajat ovat esimerkiksi osallistuneet vinkkaukseen ala-asteella, eivätkä vain enää muista sitä tai että he eivät jostain syystä muista, millainen kirjavinkkaus on ja olettavat olleensa esimerkiksi normaalilla kirjastokäynnillä, vaikka kyseessä onkin ollut vinkkaus. Kovin suurta vaikutusta vinkkaus ei näin ollen ole heihin tehnyt. Muutama vastaaja kuitenkin mainitsi vinkkarin vinkit syyksi lainata tiettyjä kirjoja (kysymys 13.). (Liite 2. Kaavio 11. Kirjavinkkauksen tuttuus)

7.4.3 Kirjaston käyttö

Usein nuoriso koetaan ongelmaksi kirjaston käyttäjinä yleisessä kirjastossa. He eivät lainaa, he vain hengailevat ja häiriköivät (Alameri-Sajama 2007, 12 – 13). Entäpä sitten koulukirjastot, joissa asiakaskunta koostuu melkein pelkästään nuorisosta? Omakohtainen kokemukseni (sekä yleisestä kirjastosta että ammattikoulukirjastosta) on, että nuoret ovat mukavia ja osaavat käyttäytyä ja että myös kirjaston on oltava nuorten paikka ja nuorten on tunnettava itsensä tervetulleiksi. Mielestäni on erittäin hälyttävää, jos nuoret eivät käytä kirjastoa. Peräti 56 % vastaajista ilmoittaa, että ei käytä kirjaston palveluita lainkaan, ja valitettavasti pojat ovat erittäin hyvin edustettuina tässä ryhmässä. Yleisen kirjaston palveluita käyttää 29 % vastaajista ja oman koulun kirjastoa 15 %. Tässä kyselyssä TiLu hävisi Varian koulukirjastolle. Kaikki, jotka olivat ilmaisseet käyttävänsä oman koulun kirjaston palveluja, olivat ammattikoululaisia, 18 käyttäjää, joista poikia 11. Tässä on kuitenkin huomioitava lukiolaisten vastaajien pieni määrä, eikä tilanne toivottavasti ole ihan niin huono todellisuudessa Tikkurilan lukiolaisten keskuudessa.

Kuvio 12. Kirjastojen käyttö koulusuuntauksen (ammattikoulu/lukio) mukaan

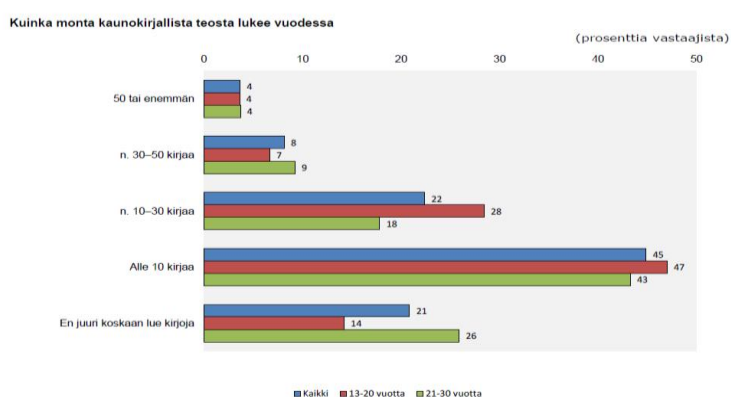
7.5 Vertailu Kirjallisuusklassikot-kyselyyn

Kirjallisuusklassikot -kysely on TNS Gallupin heinä-elokuun 2012 vaihteessa toteuttama Sanoma Magazines Finland Oy:n toteuttama Internetkysely. Kyselyssä selvitettiin nuorten (13 – 30 –vuotiaiden) kiinnostusta kirjallisuuteen. Kyselyyn osallistui yhteensä 569 vastaajaa. Kysely oli toteutettu TNS Gallup Oy:n Forum internetpaneelissa, jonka käyttäjät ovat 15+ -vuotiaita. Jotta saatiin myös alle 15 -vuotiaita mukaan kyselyyn, heidät rekrytoitiin panelistien lapsista, samoin oli toimittu myös 15 – 17 –vuotiaiden ryhmässä ja näin varmistettu myös näiden ikäryhmien tarpeellinen ja kattava määrä. (Kirjallisuusklassikot 2012.)

Tämä kysely sopi erinomaisesti vertailuun Lukutottumuskyselyn kanssa. Vaikka en saanutkaan Lukutottumuskyselyyni kuin 121 vastausta Variasta ja TiLusta, sain tästä klassikkokyselystä oivaa tukea mielestäni tärkeimpiin kysymyksiin eli siihen, minkä verran nuoret lukevat ja toisaalta, millaisesta kirjallisuudesta he ovat kiinnostuneet. Ikähaarukka oli Kirjallisuusklassikot- kyselyssä laajempi kuin Varian lukutottumuskyselyssä, mutta tulokset oli jaoteltu ikäryhmittäin 13 – 20 –vuotiaat ja 20 – 30 –vuotiaat. Tutkin nuoremman vastaajaryhmän tuloksia, joka paremmin vastasi lukutottumus –kyselyn ikäryhmää.

Kyselyn vastuhenkilö Sanoma Magazines Oy:ssä, sarjakuvakirjojen päätoimittaja Riku Perälä on päätenyt samaan havaintoon siinä, että nuoret lukevat enimmäkseen jännitys- ja fantasiakirjallisuutta. Myös nuorten lukutottumuksista ja kirjojen lukemisinnosta nämä tutkimukset ovat yhteneväisillä linjoilla. Kirjallisuusklassikot tutkimus päättyi prosenttilukemaan 14 ikäryhmässä 13 – 20 –vuotiaat, niistä nuorista, jotka eivät lue juuri lainkaan kirjoja. Varian ja TiLun vastaajista 63 % ilmoitti, ettei lue lainkaan kirjoja. Kirjallisuusklassikoissa pyydettiin arvioimaan kirjamäärää vuodessa, Varian lukutottumuskyselyssä taas arvioitiin kuukausittaista kirjamäärää, joten luvut eivät ole suoraan verrannollisia. Mutta voidaan kuvitella ja toivoa, että jos Variankin kyselyssä olisi arvioitu vuosittaista kirjamäärää, olisi prosenttiluku kenties hieman pienempi ”ei lukevien” -ryhmässä. Vaikka ei lukisikaan yhtään kirjaa kuukaudessa, saattaisi lukea edes muutaman

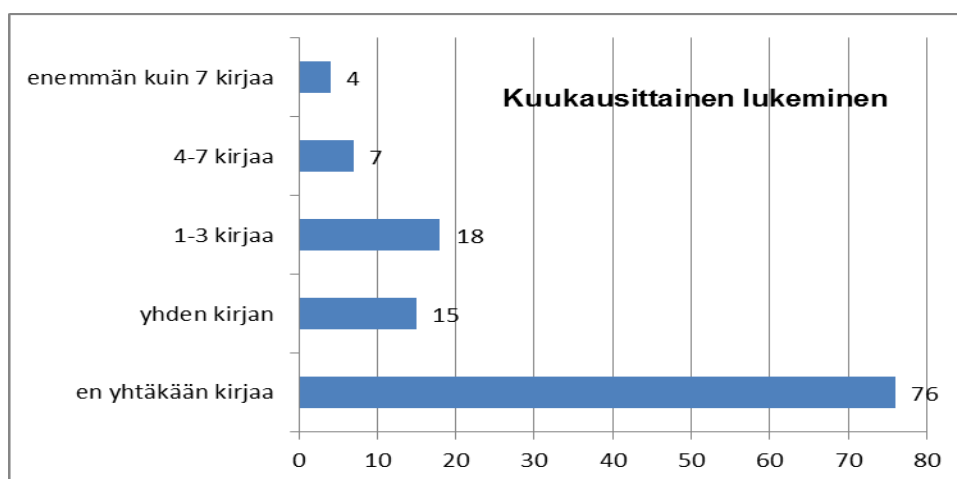
vuoden aikana. Toiveajattelua ehkä, mutta ei välttämättä. Himolukijoita Perälä arvioi olevan joka ikäluokassa noin 4 %. Hänen kriteerinsä himolukijalle on 50 tai enemmän teosta vuodessa, mikä on keskimäärin 4 - 5 teosta kuukaudessa. Näitä himolukijoita oli osunut lukutottumuskyselyyn peräti 9 % vastaajista. Joka tapauksessa suunta on huolestuttava, ”ei lukevien” nuorten määrä on liian suuri. Jos nuoret eivät lue mitään, lukevatko he aikuisenakaan. Lukeminen ja siitä innostuminenhan ei ikää katso, mutta innostus olisi hyvä saada viriämään mahdollisimman ajoissa, jollei lapsena niin viimeistään nuorena.

Kirjallisuusklassikot 2012

©TNS 2012

Kuva 1. Kuvan lähde: Kirjallisuusklassikot 2012. Kirjallisuusklassikot -tutkimukseen vastanneiden luettujen teosten lukumäärä/vuosi

Kuvio 13. Lukutottumus -kyselyyn vastanneiden luettujen teosten lukumäärä/kk

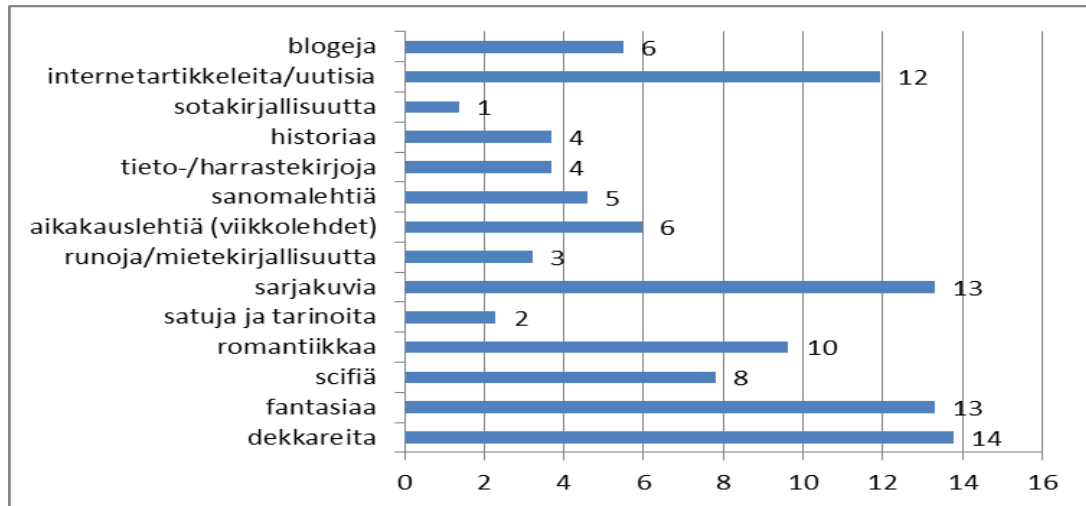
Kirjallisuusklassikot-kyselyssä oli kysytty myös mielikirjallisuuden tyyppiä, millaiset kaunokirjalliset teokset kiinnostavat. Kysytyt kirjallisuusgenret oli jaoteltu seuraavasti:

Science fiction, romantiikka, jännitys, dekkarit, fantasia, Chick Lit (eli nuorille naisille suunnatut viihhteelliset romaanit), historialliset romaanit, hyvät lukuromaanit, humoristiset veijaritarinat, sotaromaanit, seikkailukertomukset (Kirjallisuusklassikot 2012.)

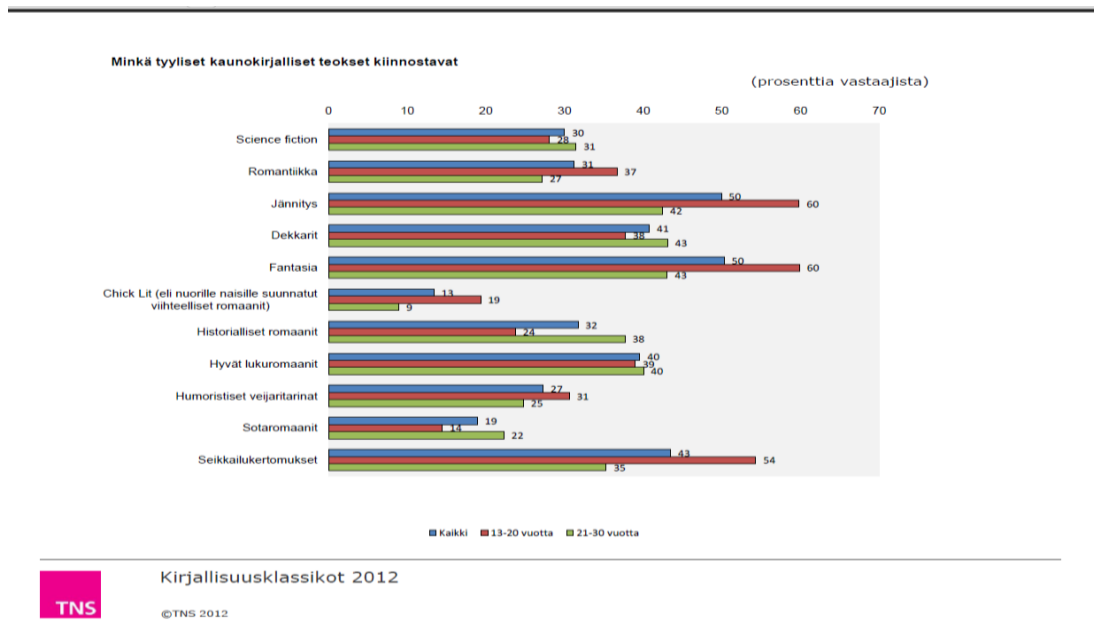
Lukutottumuskyselyssä ei ollut Chik Lit:iä mainittu lainkaan, vaan oli käytetty laajempaa termiä romantiikka, luulen sen olevan tšekäläisille nuorille jopa tutumpi termi yleisten kirjastojen kategorisointien myötä. Dekkarit ja jännitys oli klassikoissa eritelty, mutta kirjastoissa (ainakin Vantaalla) kategorisoinnissa ymmärretään nämä tavallaan toistensa synonyymeiksi, vaikka ne eivät sitä olekaan, eikä niitä erotella, vaan kirjastoista löytyy joko dekkarihylly tai jännityshylly. Sotaromaanit ja veijaritarinat olisivat voineet löytyä myös lukutottumuskyselystä, samoin historialliset romaanit. Sarjakuvien puuttuminen ihmetytti klassikkokyselyssä kuin myös ”hyvät lukuromaanit”. Mitä pitää sisällään termi ”hyvät lukuromaanit”? Jopa Tampereen yliopiston Suomen kirjallisuuden yliassistentin Yrjö Hosiaislouma *”ei pidä koko termistä ja näkee sen sopivan paremmin kirjojen markkinointiin kuin kirjallisuustieteeseen”* (Kirjastot.fi [viitattu 7.1.2013]). Mielestäni se on vastausvaihtoehdoksi liian joustava käsite, varsinkin, kun sitä ei ole millään tavalla tarkennettu ja määritelty enempää. Varsinkin nuorisoa ajatellen tuo ko. käsite voi olla varsin vaikeaselkoinen ja huonosti tunnistettava.

Molemmissa kyselyissä kiinnostuksen kärkisijat olivat selkeät. Jännitys ja fantasia ovat tasaväkisesti klassikkolistan kärjessä 60 %:llaan, mutta jos yhdistää dekkarit ja jännityksen, saa yhdistelmä selkeän voiton. Dekkarit ovat myös vantaalaisnuorten kiinnostuksen kohteena ykkönen. Lukutottumuskyselyssä käytettiin vain nimitystä dekkarit, eikä eroteltu jännitystä tai jopa kauhu-kirjallisuutta omaksi genrekseen. Tämä siksi, että nuoret tuntuvat käyttävän kaikista näistä kolmen genren yhdistelmästä nimitystä dekkarit.

Fantasia on molemmissa tutkimuksissa kakkosena, tosin saman 13 % sai myös sarjakuvat lukutottumuskyselyssä, mitä klassikkokyselyssä ei ollut vaihtoehtona lainkaan.

Kuvio 14. Lukutottumuskyselyyn vastanneiden kiinnostuksen kohteet prosentteina

Kuva 2. Kuvan viite: Kirjallisuusklassikot 2012. Minkä tyyliset kaunokirjalliset teokset kiinnostaisivat

8 YHTEENVETO JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

PISA2000 –tutkimuksen tulosten valossa erityisopetusta tarvitaan myös toisen asteen kouluissa. Etenkin ammatillisissa oppilaitoksissa, joihin useimmat heikosti lukevat hakeutuvat. Näiden nuorten lukutaidon kehittämiseen on panostettava. Huomiota on kiinnitettävä myös lukuilon ja –kiinnostuksen heräämiseen, lukuharrastukseen sitoutumiseen sekä kirjastonkäytön aktivointiin. (Linnakylä 2004, 96.)

Kirjavinkkaus on nostettu monellakin taholla esiin hyvänä tapana kannustaa lapsia ja nuoria lukemisen pariin. Leena Ketolan pro gradu tutkielmassa kirjavinkkarit itse arvioivat vinkkauksen olevan hyvä metodi muiden lukemaan innostamistapojen joukossa ja lisänä (Ketola 2008, 68 - 71). Pedagoginen informaattikko Katariina Lauronen Vantaan kirjastosta (Tikkurila) teki opintoihinsa liittyen tilastollisen tutkimuksen, jossa tiedusteltiin opettajilta (luokanopettajat, erityisopettajat, aineenopettajat, muut). koulun ja kirjaston yhteistyöstä Tärkeimmäksi yhteistyömuodoksi kirjaston opettajat mainitsivat lukuharrastuksen edistämisen, tiedonhakutaitojen ja nettietiketin ohella. (Kouluyhteistyötapaaminen 17.1.2013.) Sekä kirjastoammittilaiset että asiakaskunta kokevat vinkkauksen tärkeäksi lukuinnon kohottamisen keinoksi. Lukutottumuskyselyssä vinkkauksen tarve ilmeni selkeästi. Vinkkauksen perusteella lukemista itselleen valitsee vain pieni prosentti (2 %) vastaajista.

Vantaalaisten lukiolaisten ja ammattikoululaisten välillä ei tutkimuksessa ilmennyt suuria eroja lukutottumuksissa tai mielikirjallisuudessa. Lukutottumuskyselyyn vastanneiden lukiolaisten määrä tosin oli niin pieni (26 kpl 121:stä), että tuloksista ei voi vetää suuria vertailevia johtopäätöksiä, ennemmin vain suuntaviivoja. Kuten jo viimeisimmässä PISA –tutkimuksessa oli havainnoitu nuorten lukemisen vähenemisestä, samoihin päätelmiin olemme päätyneet kokemusperäisesti myös Varian ammattikoulussa. Lukutottumuskysely vahvisti olettamuksemme oikeiksi, yli puolet oppilaista ilmoitti, että ei lue lainkaan (76 kpl kaikista 121 vastaajasta). Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuskeskuksen Maailma muuttuu – mitä tekee koulu? –tutkimuksen osana toteutetussa MURSU- hankkeessa 42 % tytöistä ja pojista jopa 62 % ilmoitti ettei lue lainkaan kaunokirjallisuutta (Luukka

et.al. 2008, 168). Pirkko Saarinen on tutkinut nuorten lukemia kirjamääriä/kuukausi jo vuodesta 1962 ja trendi on valitettavasti ollut jatkuvasti laskeva. Vuonna 1962 alle 10% 14 – 15 vuotiaista oli ilmoittanut ettei lue lainkaan ja vuonna 2002 prosenttiosuus oli tytöillä ko. ikäluokassa reilu 10 % ja pojilla peräti noin 45 %. (Sarmavuori 2011, 135 – 137.)

Vielä nuoruutensa 60- ja 70- luvulla viettäneet saattoivat ilmoittaa harrastukseksi lukemisen. Moniko nuori vastaisi näin nykypäivänä? Viisikymmentä vuotta sitten ei ollut niin paljon harrastusmahdollisuuksia ja mediamaisema oli aivan toinen. Nykyään aikaa jakamaan on tullut paljon lisää mahdollisuuksia, lähinnä televisio ja Internet erilaisine mahdollisuuksineen. Aikaa ei enää jää lukemiselle, varsinkaan jos se ei erityisemmin kiinnosta. Isolta osaltaan kiinnostuksen puutteesta saattaa olla kyse Variankin nuorison kohdalla. Kirjavinkkaus voisi olla yksi tapa innostaa lukemaan. Vinkkaustuokioista olisi pyrittävä saamaan keskustelunomaisia, ei pelkästään ”kirjaesittelyitä”, vaan nimenomaan pyrittävä saamaan nuoriso mukaan kertomaan omista lukukokemuksistaan ja näin saada tavallaan mukaan ”vertaisvinkkaus”.

Lukemiseen viikoittain käytettävää aikaa arvioitiin ja mielestäni tilasto on surullista katsottavaa. Suurin osa nuorisosta käyttää lukemiseen vähemmän kuin kaksi tuntia viikossa (noin 40 %). Johan tuo kaksituntinen pitäisi kulua opintoihin liittyvään lukemiseen. Entä muu lukeminen? Työyhteisössäni, jossa kollegat ovat keski-ikäisiä (45 – 55 –vuotiaita), pidetään vähäisenä lukemisena jos käyttää lukemiseen aikaa noin seitsemän tuntia viikossa. Kysymykseen oli sisällytetty kaikki lukeminen, painettu aineisto, opiskeluun liittyvä- ja Internet –aineisto ja voihan olla, että vastaajat eivät ole ajatelleet esimerkiksi uutisten lukemista Internetistä lukemiseksi lainkaan. Ehkä toiveajattelua, mutta ainakin Varian opiskelijoiden kohdalla näin on voinut käydä.

Lukutottumuskyselyn tuloksissa hämmästytti myös se, että niin monelle vastaajalle vinkkaus ei ollut tuttua. Vain 24 % vastaajista oli osallistunut aikaisemmin kirjavinkkaukseen. Vantaalla on kuitenkin säännönmukaisesti vinkattu eri luokka-asteille peruskoulussa, joten ihmetyttää, että miten niin moni on voinut välttyä vinkkaukselta. Voihan tietenkin olla mahdollista, että vinkkausta vain ei tunnisteta vinkkaukseksi tai nuoret eivät enää muista olleensa vinkkauksessa ala-asteella. Kirjavinkkaus on siis syytä tehdä tutuksi viimeistään tässä vaiheessa opintoja, ammattikoulussa tai lukiossa.

Lukemaan innostamiselle on selkeä tarve ainakin täällä Varian ammattikoululla. Nuoria pitäisi innostaa lukemaan pidempiä ja pitkäjännitteisyyttä vaativia tekstejä, muutakin kuin Internet-uutisia ja lyhyitä blogikirjoituksia. Lukutottumuskyselyn vastausten perusteella painotetaan vinkkauspaketissa dekkareita ja fantasiaa, sarjakuvilla höystettynä. Paketissa huomioidaan myös kirjan kotimaa. Pyritään esittelemään kotimaista kirjallisuutta, joka poikkeaa hieman valtavirran tyylistä varsinkin fantasian osalta. Suositellaan siis myös sellaista kirjallisuutta, mikä ei välttämättä ole nuorelle se ykkösvalinta kirjastossa. Vinkkauspaketti ”elää” varmasti matkan varrella, kirjat muuttuvat vinkkarin lukuinnon mukaan.

Ensimmäinen vinkkauskokonaisuus, joka toteutetaan loppukeväästä 2013 sisältää seuraavat teokset:

- Aho, Tuulia: Urpukas. Kotimaista fantasiaa, joka kietoo hienosti fantasian yhteen kotimaisten myyttien ja luonnon maailman. Kirjan päähenkilö 16-vuotias kupariseppäoppilas, joka on itsekin puoliksi ihminen puoliksi haltija.
- Ankallisuuskirjaston klassikot 1: Tuulen tuomaa ja muita tarinoita. Sarjakuva, johon on koottu maailmankirjallisuuden klassikoista mukaelmia. Ensimmäisessä osassa mm. Tuulen viemää, Kuinka äkäpussi kesytetään ja Tuhannen ja yhden yön tarinoita.
- Collins Suzanne: Nälkäpeli. Fantasia Panem- nimisestä diktatuurista, jossa valitut nuoret joutuvat kisaamaan nälkäpelissä. Peli muistuttaa suosittuja tosi-tv –ohjelmia, paitsi että peli jatkuu vastakilpailijan kuolemaan asti. Kirjasta on ilmestynyt myös elokuva.

- King, Stephen: Auringonlaskun jälkeen. Jännitysnovelleja kingimäiseen tapaan. Kirjassa 13 erilaista kertomusta, joissa häilyvä todellisuus voi hajota palasiksi hetkellä millä hyvänsä.
- Kyrö, Tuomas: Mielensäpahoittaja. Novellikokoelma sisältää hersyvää huumoria satiirisessa paketissa. Itse mielensäpahoittaja on 80-vuotias änkyränväärä ukko, mutta jokainen meistä voi löytää tuon ukon sisältään.
- Sapkowski, Andrzej: Viimeinen toivomus. Fantasiatrilogian ensimmäinen osa, the Witcher-sarja (suom. noituri). Kirja ammentaa puolalaisesta vahvasta maagisesta realismin perinteestä. Kirjan pohjalta on tehty fantasia-peli.
- Sipilä, Jarkko: Ei vasikka käskien laula. Kotimainen, dekkareista koostuva novellikokoelma. Realistista alamaailman kuvausta.
- Strandberg, Mats ja Elfgrén, Sara B.: Piiri. Engelfors-trilogian ensimmäinen osa. Kauhufantasiaa koulumaailmassa. Kirjasta on tekeillä elokuva.

Kirjoja on valittu hiukan erilaisin perustein. Esimerkiksi kotimaisuus on yksi valintaperuste, Aho, Kyrö ja Sipilä ovat kotimaisia ja edustavat jokainen omanlaistaan kirjallisuusgenreä. Toinen valintaperuste on tekstien pituus, siksi novellikokoelmia (King, Kyrö, Sipilä). Ei liian pitkiä, mutta ei aivan lyhyitäkään, että lukemiseen pitkäjännitteisyyttä saataisiin kehitettyä. Sarjakuvat olivat kolmen kärjessä toivotuissa vinkkauskirjoissa. Tähän valittu Ankalliskirjaston ensimmäinen osa edustaa sarjakuvien lisäksi myös klassikkokirjallisuutta. Sapkowski, Collins ja Strandberg taas on valittu joukkoon siksi, että näistä kirjoista nuoriso saattaa löytää yhtymäkohtia omaan elämäänsä elokuvien tai pelien kautta. Näitä kaikkia kirjoja ei vinkata samassa vinkkaustuokiossa.

Yksi vinkkauskerta kestää oppitunnin verran eli noin 45 minuuttia ja olen ajatellut vinkata kullakin kerralla neljä tai viisi kirjaa, vaihdellen valikoimaa kulloisenkin ryhmän mukaan. Kirjat valitaan sen mukaan, onko ryhmä tyttö- vai poikavoittoinen sekä äidinkielen opettajilta saatujen vihjeiden perusteella, onko ryhmässä kovia lukijoita vai eikö. Omista kokemuksistani tiedonhaunopastajana tiedän, että ryhmän sukupuolikoostumus vaikuttaa ryhmän vetämiseen ja sen mielenkiinnon

herättelemiseen. On otettava huomioon se, onko ryhmä pelkkiä poikia, sekaryhmä vai pelkkiä tyttöjä.

Jorma Pollari on PISA2000:n kirjoittamassaan artikkelissa pohtinut kirjallisuustunteja pojille. Ennakoasenteet poikavoittoisia ryhmiä kohtaan ovat monille varmaan juuri Pollarin otsikon kaltaiset – ikuista kiirastulta. Hän korostaa sitä, että on vältettävä häpeän tunteita, Aku Ankan lukeminen on ihan yhtä hyväksyttävää kuin kaunokirjallisen romaaninkin. Toiseksi hän kehottaa kannustamaan etsimiseen, mitään ei esitetä valmiiksi ”pureskeltuna”, vihjaillaan kertomuksilla omista kokemuksista ja jätetään oppilaalle mahdollisuus omaan oivaltamiseen. (Pollari 2004, 224 – 246.) Mikkeliiläiset opettajat Seija Lötjönen, Helena Piskonen ja Minna Sorjonen olivat myös huomanneet, että otsa rypyssä (pakolla) lukeminen on erityisesti pojille vaikeaa. Opettajan pitää olla aidosti läsnä ja ymmärtää oppilaitaan, olla hyvässä vuorovaikutussuhteessa. Kirjojen ja elokuvien vertailu on saanut useat pojat innostumaan lukemisesta ja samalla opettanut myös mediakriittisyyttä. (Lötjönen & Piskonen & Sorjonen 2004, 239 – 242.) Olenkin yrittänyt nivoa ensimmäisenkin vinkkauspaketin aineiston siten, että se koskettaisi jotenkin heidän elämysmaailmaansa, kunnioittaen heidän lukutottumuskyselyyn antamia toiveita kirjallisuusgenreistä.

Vaikka lukiolaisten osuus lukutottumuskyselyyn vastanneista oli niin pieni, silti uskon sen antavan suuntaviivoja myös lukiolaisten lukutottumuksista ja mieltymyksistä. Kyselyn vastaukset antavat olettaa, että samanlainen kirjallisuus kelpaa molemmille koulutusmuodoille, sekä lukiolaisille kuin ammattikoulua käyville. Kiinnostuksen kohteet eri kirjallisuusgenreistä eivät poikenneet toisistaan, nuoret ovat nuoria koulusuuntauksesta huolimatta.

Tieto- tai oppikirjojen kohdalla MURSU-hankkeen tutkimuksen mukaan tulos on vielä hurjempi poikien kohdalta, pojista yli puolet ei lue lainkaan tällaista aineistoa. Kaikkiaan miltei 90 % ei vastausten perusteella lue tietokirjoja lainkaan tai hyvin vähän. (Luukka et.al 2008, 168.) PISA2000:n tutkimuksen mukaan tietokirjallisuus kuuluu enemmän poikien kuin tyttöjen tekstimaailmaan (Sulkunen 2004, 10). Vantaalaisnuorista (Varia ja TiLu) sentään yli puolet (66 %) vastaajista lukee opiskeluun liittyvää materiaalia. Varian kirjato Teemassa on koottu ja esitelty

opintoalakohtaisia kirjapaketteja. Tässä on vain ongelmana se, että kirjastonhoitaja ei välttämättä ole paras asiantuntija kertomaan esimerkiksi levyseppä/hitsarin ammattikirjallisuudesta kovin syvällisesti eli lähinnä esitys on kirjaesittely pintapuolisemmin. Pääasia mielestäni on kuitenkin se, että muistutamme myös painetun aineiston olemassaolosta ja käyttökelpoisuudesta, kaikkea tietoa ei ole Internetistä löydettävissä eikä kaikki painettu ole vanhentunutta tietoa.

Mediakasvatusta. PISA2009:n mukaan verkkolukutaidon arviointi osoitti, että perinteinen lukeminen tukee verkkolukutaitoa, vaikka verkkolukemisessa tarvitaankin erilaisia taitoja kuin perinteisessä lukemisessa kuten navigointitaitoja ja tietolähteen arviointia (Leino & Nissinen 2012, 75). Eniten lukevat Internet-tekstejä myös Varian ja TiLun nuoriso, 54 % vastaajista käyttää aikaa tietokoneella istuen. Verkkolukemista on vaikea arvioida, koska nuoret eivät aina miellä sitä lukemiseksi lainkaan, sehän on vain surffailua. Sama ongelma oli havaittu myös PISA2009 –tutkimuksessa, kiinnostuksen puute ei välttämättä tarkoita sitä, että oppilas ei lukisi mitään tekstejä (Leino & Nissinen 2012, 72). MURSU –hankkeessa selvisi, että noin 93 % käyttää erilaisia www-sivuja vapaa-aikanaan. Erilaiset www-sivut ovat myös osana opetusta kouluissa, 73 % vastaajista oli käyttänyt Internetiä kouluympäristössä. Sukupuolierot tulevat selkeästi esiin Internetin käytössä, pojista löytyy enemmän pelaajia ja tytöt surffaavat puolestaan enemmän erilaisilla sosiaalisen median sivuilla. (Luukka et.al 2008, 162 – 164.)

Tietotekniikan käyttö ei ole koulumaailmassa vieläkään itsestäänselvyys, eikä se, onko nuorilla tarvittavat valmiudet ja luottamus tietotekniikan käyttämiseen. Tulisi kiinnittää huomiota navigoinnin, tiedonhaun ja tiedonprosessoinnin opastukseen. (Leino & Nissinen 2012, 76.) Edelleenkin mediakäytänteet koulussa ja kotona eroavat toisistaan. Mediataitoja ei rakenneta osaksi opetuskäytänteitä, vaan erilaisia Internet-sivustoja, oppimisalustoja ja vuorovaikutteisia foorumeita käytetään hyvin satunnaisesti. (Luukka et.al. 2008. 231 – 235.) Variassa kirjasto järjestää tiedonhaun opastuksia painottaen nimenomaan Internet-tiedonhakuun. Mediakasvatuksen antamin raamein näihin opastuksiin kuuluu tekijänoikeuksien käsitteleminen, erilaisiin hakukoneisiin ja niiden toimintoihin tutustuminen ja tietolähteiden kriittistä arviointia. Näitä tiedonhaun opastuksia järjestetään

Variassa myös opettajille, jotta he olisivat tiedonhakutaidoissaan vähintään samalla lähtöviivalla kuin oppilaat. Oppimissovellus Fronter otettiin Variassa käyttöön vuosi sitten ja tämän kyselyni myötä huomasin, että monilla opettajillakin oli ongelmia Fronterin käytössä. Vaikka opettajia oli kurssitettu sovelluksen käyttöön, niin lisäkoulutus ei olisi pahasta, koska tuntui, että heillä oli ongelmia jo pelkästään kirjaston huoneen löytämisessä.

Lukutottumuskyselyn tulosten perusteella näyttäisi tarvetta olevan myös erilaisille ”saitti- vinkkauksille” eli Internetsivustojen esittelylle. Nuorisolla näyttäisi kyselyn vastausten perusteella olevan suhteellisen suppea valikoima sivustoja, joita he käyttävät. Suositteluja tuli lähinnä yhdelle iltapäivälehdelle ja FaceBookille. Harkittava onkin erilaisten teemavinkkausten tekemistä opintoaloittain Internetsivustoista ja niiden vinkkaaminen. Nämä teemapaketit voisi yhdistää tiedonhaun opastuksiin joko suoraan oppitunneille tai erillisinä tehtävinä. Oppitunneilla voisi tutustua erilaisiin oman alansa tietolähteisiin ja suunnata tiedonhaun tehtävät näihin. Toinen mahdollisuus olisi koota Varian käyttämään oppimissovellus –Fronteriin erilaisia kokonaisuuksia ja tehdä niihin myös tehtäväpaketit.

E-kirjoihin ja erilaisiin lukulaitteisiin tutustuminen on otettava myös ohjelmaan. 4 % lukutottumuskyselyyn vastanneista ilmoitti lukevansa myös e-kirjoja lukulaitteelta. Toiveissa onkin, että saisin hankittua Varian kirjasto Teemaan muutaman lukulaitteen, toinen käytettäväksi kirjavinkkauksissa ja toinen lainattavaksi. Samoin on etsittävä ja esiteltävä aineistoa, joka on lainattavissa ja luettavissa oman tietokoneen ruudulta.

Resurssit Vantaan ammattioppilaitos Varian kirjasto Teemassa ovat rajalliset, yksi työntekijä hoitaa kirjastoa yksin, mutta kaikkeahan ei tarvitse toteuttaa kerralla. Äidinkielen opettajat ovat aktiivisia ja heidän kanssaan yhteistyössä voi toteuttaa erilaisia jatkotehtäviä esimerkiksi tiedonhaun opastuksiin liittyen. Työmäärää saattaa helpottaa Fronter -sovelluksen hyväksikäyttö. Kirjavinkkauspaketin pitäminen tuoreena ja elävänä teettää vinkkarille eniten töitä, varsinkin kotitöitä, mutta lukeminenhan kannattaa aina.

Lukutottumus –tutkimus antaa hyvän pohjan esittää niin koulun kuin yleisen kirjastonkin johdolle toisen asteen kirjavinkkauksen tarpeellisuus ja toteutus. Tätä tutkimusta hyödyntää omassa kirjavinkkausta koskevassa tutkimuksessaan myös johtava informaatikko Tiina Vallo Vantaan kirjastosta. (Kouluyhteistyötapaaminen 17.1.2013). Tutkimustulokset tukevat kirjaston informaatikon ja äidinkielen opettajien olettamuksia nuorten lukemisesta, niin ajankäytöstä kuin kiinnostuksen suuntauksistakin. Kenties tulokset perustelevat myös kirjasto Teeman informaatikon ajankäyttöä kirjavinkkauksen parissa työajalla.

Vinkkarin persoonallakin tuntuu olevan merkitystä, mikäli uskomme kokeneita vinkkareita (Ketola [viitattu 21.11.2012]). Vantaalla pitkään monille ikäryhmille kirjavinkkausta tehneen Maija Karhin mukaan nuorisolle vinkkaaminen on haastavinta. Hän koki oman uskottavuutensa kärsivän tässä ikäryhmässä oman ikääntymisen myötä. (Karhi 2013.) Varian kirjasto Teemankin informaatikko on jo reilusti keski-ikäistynyt nainen, joten uskottavuus vinkkarina voi olla koetuksella. On vain luotettava ulospäin suuntautuvaan persoonaan ja nuorison tuntemukseen.

Vinkkauspaketti on tarkoitus pilotoida jo keväällä 2013. Muutamalta ensimmäiseltä ryhmältä on tarkoitus pyytää välitön palaute vinkkauksen jälkeen. Palaute annetaan kirjallisena, ja sen toteuttavat äidinkielen opettajat Internetissä Fronterin kautta. Palautteen mukaan on vielä mahdollista muokata vinkkauspakettia jos palaute antaa siihen aihetta. Pilottiryhmien ja niiden antamien kokemusten jälkeen on tarkoitus, että vinkkauspaketti otetaan jatkuvaksi käytännöksi Vantaan ammattioppilaitos Varian kirjasto Teeman tarjontaan. Informaatikon ajankäytön puitteissa vinkataan mahdollisesti myös Tikkurilan lukiossa.

Nuorten lukutottumusten tutkiminen antoi minulle itselleni paljon hyödyllistä tietoa nuorison käytänteistä kirjallisuuden maailmassa. Nuorison kuunteleminen on tärkeää ja mielestäni on kunnioitettava nuorten omia toiveita vinkkauspakettia suunnitellessa. Oletan, että esimerkiksi jonkin, osalle nuorista tutun teoksen, valinta vinkkauspakettiin tekee muiden kirjojen vinkkaamiselle otollisemman maaperän ja mahdollisesti aikaansaa hedelmällistä keskustelua kirjoista. Merkittävänä tämän tutkimuksen antina sen tekijälle voi pitää myös tietynlaisen itseluottamuksen kehittymistä. Keski-ikäinen informaatikon sielu sai vahvistusta

siitä, että pysyy vielä tiukasti ajan hermolla nuorison suhteen ja tuntee oman asiakaskuntansa hyvin, eikä ole etäännytynyt liiaksi nuorten maailmasta. Olettamukset nuorten lukutottumuksista osuivat lähelle oikeaa. Nuorison kanssa työskennellessä jaan erikoiskirjastonhoitaja Eeva Jäppisen ajatuksen: ” Nuorten kirjastotyö muistuttaa nuorisotyötä, jota voi tehdä vain niin kauan kuin sydän on mukana” (Jäppinen 2007, 32).

Lähteet:

- Abitreenit: Tekstitaidon koe. Yle. [verkkosivusto]. [ei päiväystä]. [viitattu 16.1.2013]. Saatavissa: http://abitreenit.yle.fi/yo-kokeet/ohjeet_aidinkieli_tekstitaito
- Alameri-Sajama, Raisa. 2007. Tervetuloa sitten aikuisina! : Nuoret kirjaston asiakkaina. Teoksessa: Alameri-Sajama, Raisa (toim.). Nuorten kirjastotyön käsikirja. Helsinki. BTJ Finland Oy. 12 – 20.
- Bodart, Joni. 1980. *Booktalk! Booktalking and school visiting for young adult audiences*. New York.
- Halonen, Anniina & Raunila, Carita. 2010. Rytinällä ryhmäksi. Opinnäytetyö. Sosiaalialan AMK. Järvenpää. Saatavissa myös: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10850/Halonen_Anniina_Raunila_Carita.pdf.pdf?sequence=1
- HelMet.fi: Kirjaston palvelut – Opastukset. [verkkosivusto]. [ei päiväystä]. [viitattu 22.1.2013]. Saatavissa: http://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Opastukset
- Henrisson, Lisa. 2000. Bokpuffar : Lekidéer kring bilderböcker för förskola och lägre skolstadier. Stockholm. En bok för alla.
- Hirvi, Severi. 2012. KuMuKi-vinkkaus. Teoksessa: Ruhala, Anu (toim.), Niinistö, Hanna (toim.) & Pentikäinen, Antti (toim.): Mediametkaa. Osa 6: Kirjasto kutsuu seikkailuun. Porvoo. Mediakasvatuskeskus Metka ry. 18 – 23.
- Jäppinen, Eeva. 2007. Erilaisia kirjastonkäyttäjiä? : Pointti on nuorten oma paikka. Teoksessa: Alameri-Sajama, Raisa (toim.). Nuorten kirjastotyön käsikirja. Helsinki. BTJ Finland Oy. 21 – 32.
- Jäppinen, Eeva & Nieminen, Jani. 2007. Kesämopo keulii: Mitä on Ku-Mu-Ki-vinkkaus? Teoksessa: Alameri-Sajama, Raisa (toim.): Nuorten kirjastotyön käsikirja. Helsinki. BTJ Finland Oy. 159 – 166.
- Karhi, Maija. Kirjastonhoitaja. Tikkurilan kirjasto. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Minna Mertakivi. [viitattu 22.1.2013]

- Ketola, Leena. 2008. Kirjavinkkauksen käytännöt yleisessä kirjastossa : kirjavinkkarin näkökulma. Pro Gradu –tutkielma. [Internetjulkaisu]. Tampere. [viitattu 21.11.2012]. Saatavissa: <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu02517.pdf>
- Kielikompassi. [verkkosivusto]. [ei päiväystä]. [viitattu 31.1.2013]. Saatavissa: https://kielikompassi.jyu.fi/resurssikartta/netro/pankki/parametrit_moodi_multi.shtml
- Kirjallisuusklassikot 2012. 2012. TNS Gallup. Sanoma Magazines Oy – Perälä, Riku
- Kirjastot.fi: Kysy kirjastonhoitajalta. [verkkosivusto]. [Viimeksi muokattu 6.6.2007]. [viitattu 7.1.2013]. Saatavissa: <http://www.kirjastot.fi/kysy/arkistohaku/kysymys/?ID=6ae3b51e-6faf-454f-b450-280a1fff6507>
- Kirjastot.fi: Lukuinto-ohjelma. [verkkosivusto]. [26.11.2012]. [viitattu 21.1.2013]. Saatavissa: <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/lukuinto-ohjelma>
- Kirjastot.fi: Makupalat. [verkkosivusto]. [ei päiväystä]. [viitattu 22.1.2013]. Saatavissa: <http://www.makupalat.fi/>
- Kirjastot.fi: Nettivinkkaus tietotorilla. [verkkosivusto]. [8.9.2011]. [viitattu 22.1.2013]. Saatavissa: <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/nettivinkkaus-tietotorilla>
- Kirjavinkkariblogi: Sanaton vinkkaus [verkkosivusto]. [20.4.2008]. [viitattu 15.1.2013]. Saatavissa: <http://vinkkarit.vuodatus.net/blog/1259112/sanaton-vinkkaus/>
- Koppa: Määrällinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. [verkkosivusto]. [ei päiväystä]. [viitattu 5.12.2012]. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>
- Kortesmaa, Kirsti. 2013. Äidinkielen opettaja. Vantaan ammattioppilaitos Varia. Haastattelu 14.1.2013
- Kouluuyhteistyötapaaminen 17.1.2013. [kokousmuistio]. Vantaa, Tikkurila.

KvantiMOTV : Kyselylomakkeen laatiminen. [verkkosivusto]. [päivitetty 26.8.2010]. [viitattu 11.12.2012]. Saatavissa:

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Lastenkirjastokurssi. [Oamkin ja Oulun yliopiston opiskelijawiki]. [2012]. [viitattu 20.11.2012]. Saatavissa: <http://lastenkirjastokurssi.wikispaces.com/>

Leino, Kaisa & Nissinen, Kari. 2012. Verkkolukutaito ja tietokoneen käyttö.

PISA09: Tutkimuksen pääraportti: Kestääkö osaamisen pohja?. Toimittanut:

Sulkunen, Sari & Välijärvi, Jouni. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja

2012:12. Helsinki. Opetus- ja kulttuuriministeriö 62 – 77.

Liiten, Marjukka. 2013. Lukuinto-ohjelma koukuttaa koululaiset. Helsinki. Helsingin Sanomat. 30.1.2013.

Linnakylä, Pirjo. 2004. Miten hyvin suomalaisnuoret lukevat erilaisia tekstejä? .

PISA2000: Tulevaisuuden lukijat: Suomalaisnuorten lukijaprofiileja. Toimittanut

Linnakylä, Pirjo & Sulkunen, Sari & Affman, Inga. Koulutuksen tutkimuslaitos.

Jyväskylä. Koulutuksen tutkimuslaitos. 75 – 98.

Lukukeskus: Onko lukuintomme vain myytti?. [verkkosivusto]. [19.3.2012]. [viitattu

13.11.2012]. Saatavissa: <http://www.lukukeskus.fi/onko-lukuintomme-vain-myytti/>

Luukka, Minna-Riitta, Pöyhönen, Sari, Huhta, Ari & Taalas, Peppi & Keränen,

Anna. 2008. Maailma muuttuu: Mitä tekee koulu?: äidinkielen ja vieraiden

kielten tekstikäytännöt koulussa ja vapaa-ajalla. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto

Soveltavan kielentutkimuksen laitos. Saatavissa myös:

<https://www.jyu.fi/hum/laitokset/solki/tutkimus/julkaisut/pdf-julkaisut/maailmamuuttuumitatekeekoulu.pdf>

Lötjönen, Seija & Piskonen, Helena & Sorjonen, Minna. 2004. Onnistumisen

elämyksiä kirjallisuuden opetukseen: PISA2000: Tulevaisuuden lukijat:

Suomalaisnuorten lukijaprofiileja. Toimittanut Linnakylä, Pirjo & Sulkunen, Sari

& Affman, Inga. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylä. 239 – 242.

- Mannerheimin lastensuojeluliitto: Ryhmäyttäminen. [verkkosivusto]. [ei päiväystä]. [viitattu 15.1.2013]. Saatavissa: <http://www.mll.fi/kasvattajille/tukioppilastoiminta/ideoita-toimintaan/ryhmayttaminen/>
- Mediakasvatus. Kirjastot.fi. [verkkosivusto]. [ei päiväystä]. [viitattu 23.1.2013]. Saatavissa: http://mediakasvatus.kirjastot.fi/kirjasto_mukana_luokalta_toiselle
- Mediakasvatus.fi. [verkkosivusto]. [ei päiväystä]. [viitattu 31.1.2013]. Saatavissa: <http://www.mediakasvatus.fi/artikkelit/mediakasvatus>
- Mäkelä, Marja-Leena & Kakkuri, Vesa. 1999. Sananjalkaseikkailusta. [verkkosivu]. Seinäjoki. [Viitattu 13.11.2012]. Saatavissa: http://web.seinajoki.fi/kirjasto/new_lasten/sanajalkaseikkailu.htm
- Mäkelä, Marja-Leena. 2003. Kirjavinkkarikirja. 3. uudistettu painos. Helsinki. BTJ Kirjastopalvelu Oy
- Mäkelä, Marja-Leena. 2010. Vinkataan kirja kaverille. Espoo. Cultura Oy
- Opetusministeriö. 2000. Suomi (o)saa lukea: Tietoyhteiskunnan lukutaidot: työryhmän linjauksia. Helsinki. Opetusministeriön työryhmien muistioita 4:2000. Opetusministeriö.
- Pienehkö sivistyssanakirja: Formaatti. [verkkosivusto]. [ei päiväystä]. [viitattu 31.1.2013]. Saatavissa: <http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/siv/sanatf.html>
- Pollari, Jorma. 2004. Poikien kirjallisuustunnit: ikuista kiirastulta? . PISA2000: Tulevaisuuden lukijat: Suomalaisnuorten lukijaprofiileja. Toimittanut Linnakylä, Pirjo & Sulkunen, Sari & Affman, Inga. Jyväskylä. Koulutuksen tutkimuslaitos. 243 – 248.
- Ruuska, Helena. 2012. Kirjailijaelämäkerrat ja kontekstuaalinen lukeminen. Virke – äidinkielen opettajain liiton jäsenlehti 3 – 4/2012. Helsinki.
- Sarmavuori, Katri. 2011. Opi ja ohjaa lukemista. Helsinki. Avain

Seinäjäki. Seinäjoen kaupunginkirjasto – maakuntakirjasto: Kirjavinkkaus.

[verkkosivusto]. [päivitetty 25.7.2012]. [viitattu 31.1.2013]. Saatavissa:

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Blogi>

Sulkunen, Sari. 2004. Millaiset tekstit ovat nuorten mieleen?: autenttisuus suomalaisnuorten kulttuurissa. PISA2000: Tulevaisuuden

lukijat:Suomalaisnuorten lukijaprofiileja. Toimittanut Linnakylä, Pirjo & Sulkunen, Sari & Affman, Inga. Jyväskylä. Koulutuksen tutkimuslaitos. 5 – 32.

Sulkunen, Sari. 2012. Suomalaisnuorten lukutaidon ja lukuharrastuksen

muuttuminen vuodesta 2000. PISA09: Tutkimuksen pääraportti: Kestääkö osaamisen pohja?. Toimittanut: Sulkunen, Sari & Välijärvi, Jouni. Opetus- ja

kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:12. Helsinki. Opetus- ja kulttuuriministeriö. 12 – 32.

Suomen virallinen tilasto (SVT) a): Ajankäyttötutkimus [verkkojulkaisu].

ISSN=1799-5639. Muutokset 1979 - 2009 2009, 4. Lukeminen . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 15.8.2012].

Saantitapa: http://www.stat.fi/til/akay/2009/03/akay_2009_03_2011-05-17_kat_004_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT) b): Ajankäyttötutkimus [verkkojulkaisu].

ISSN=1799-5639. Muutokset 1979 - 2009 2009, Liitetaulukko 45. Kirjojen lukemisen useus 2009, miehet ja naiset yhteensä. Helsinki. Tilastokeskus. [viitattu: 15.8.2012]. Saatavissa:

http://www.stat.fi/til/akay/2009/03/akay_2009_03_2011-05-17_tau_045_fi.html

Tarkoma, Elise. 2013. Äidinkielen opettaja. Vantaan ammattiopisto Varia.

Haastattelu 14.1.2013

TiLu – Tikkurilan Lukio – Tikkurilan lukion esittely. [verkkosivusto]. [ei päiväystä].

[viitattu 23.8.2012]. Saatavissa: <http://www.edu.vantaa.fi/tilu/>

Valkonen, Pirkko & Vilska, Päivi. 2002. Esikoululainen kielen käyttäjänä ja tutkijana. [verkkosivu]. Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. [viitattu

13.11.2012]. Saatavissa:

<http://sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/esiopetus/Norko.htm>

Vantaa: Lukudiplomit. [verkkosivusto]. [ei päivystä]. [viitattu 13.11.2012].

Saatavissa: <http://www.vantaa.fi/fi/kirjasto/kirjallisuusdiplomit>

Vantaa. Varia pähkinänkuoressa. [verkkosivusto]. [ei päivystä]. [viitattu

15.8.2012]. Saatavissa:

http://www.vantaa.fi/fi/opetus_ja_kasvatus/aikuiskoulutus/vantaan_ammattiopisto_varia/yleista_variasta

Viitanen, Kristiina: Suomen lukematon nuoriso. [verkkosivu]. [artikkeli julkaistu

4.4.2004]. [viitattu 4.1.2013]. Saatavissa: <http://www.kantele.org/p25.html>

Wikipedia: Plogi. [verkkosivusto]. [viimeksi muutettu 3.1.2013]. [viitattu 31.1.2013].

Saatavissa: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Blogi>

Wikipedia: Soundtrack. [verkkosivusto]. [viimeksi muutettu 1.1.2013]. [viitattu

31.1.2013]. Saatavissa: <http://fi.wikipedia.org/wiki/%C3%84%C3%A4niraita>

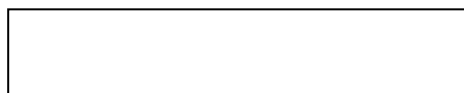
Wikipedia: Traileri. [verkkosivusto]. [viimeksi muutettu 8.1.2013]. [viitattu

31.1.2013]. Saatavissa: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Traileri>

Virtuaali ammattikorkeakoulu. 2007. Kyselyyn perustuvan tutkimuksen

suorittaminen. [verkkosivusto]. [viitattu 11.12.2012]. Saatavissa:

<http://www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289345955/1194290010211.html>

LIITE 1.

Lukutottumukset

Kirjavinkkaus on yksi tapa tutustua kirjallisuuteen ja saada vinkkejä omaan lukemiseen.

Vinkkari esittelee kirjoja kertoen niistä mielenkiintoa herättävästi.

Tällä lukutottomuskyselyllä on tarkoitus selvittää, mitä II-asteen opiskelijat lukevat tai haluaisivat lukea, millaisesta kirjallisuudesta

he ovat kiinnostuneita.

Kyselyn pohjalta tullaan tekemään kirjavinkkauspaketti.

1. Opiskeletko tällä hetkellä *

ammattikoulussa

lukiossa

2. Oletko *

Nainen

Mies

3. Luokka

4. Kuinka monta kirjaa (muuta kuin koulukirjaa) luet kuukaudessa?

en yhtäkään

yhden

1–3

4–7

enemmän kuin 7

5. Luetko useimmiten (myös koulukirjat huomioidaan)

vapaa-aikana

opiskeluun liittyen

6. Luetko

painettua aineistoa (kirjat, lehdet)

tietokoneelta

lukulaitteelta

7. Arvioi viikossa lukemiseen käyttämäsi aikaa (sisällyttäen painetun aineiston ja Internetjulkaisut kuin myös opiskeluun liittyvä lukeminen)

vähemmän kuin 2 tuntia

2–3 tuntia

3–9 tuntia

enemmän kuin 9 tuntia

8. Minkä tyyppistä kirjallisuutta luet? (Voit valita useita vaihtoehtoja) *

dekkareita

fantasiaa

sci-fiä

romantiikkaa

satuja ja tarinoita

sarjakuvia

runoja/mietekirjallisuutta

aikakauslehtiä (viikkolehdet)

sanomalehtiä

- tieto-/harrastekirjoja
- historiaa
- sotakirjallisuutta
- internetartikkeleita/uutisia
- blogeja

9. Jos luet/seuraat joitakin blogeja, mainitse muutama?

10. Onko joku kirjallisuustyyppe sellainen josta haluaisit kuulla lisää/tutustua paremmin? (Voit valita kolme) *

- dekkareita
- fantasiaa
- scifiä
- romantiikkaa
- satuja ja tarinoita
- sarjakuvia
- runoja/mietekirjallisuutta
- aikakauslehtiä (viikkolehdet)
- sanomalehtiä
- tieto-/harrastekirjoja
- historiaa
- sotakirjallisuutta
- internetartikkeleita/uutisia
- blogeja

11. Mitä kirjaa/internetsivustoa haluaisit suositella?

12. Perustele lyhyesti, miksi suositelisit edellä mainitsemaasi aineistoa

13. Miten valitset kirjoja joita luet? (Voit valita useamman vaihtoehdon)

- kavereiden suosituksesta
- mainosten perusteella
- kirja-arvostelujen innoittamana
- kirjavinkkarin vinkkaamana
- kirjaston hyllyjä tutkimalla
- sattumanvaraisesti sen kummempia miettimättä

14. Oletko ollut kirjavinkkauksessa? *

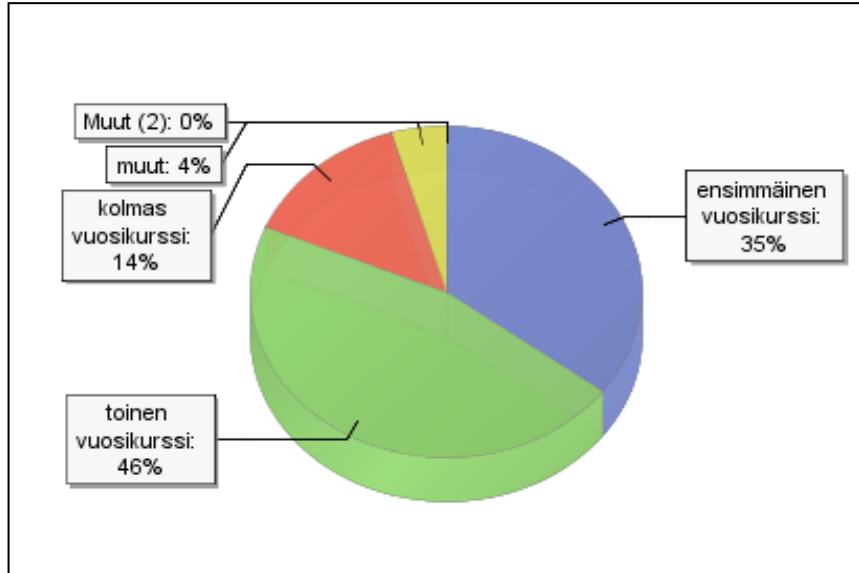
- kyllä
- ei

15. Käytätkö kirjaston palveluja? (Voit valita useamman vaihtoehdon) *

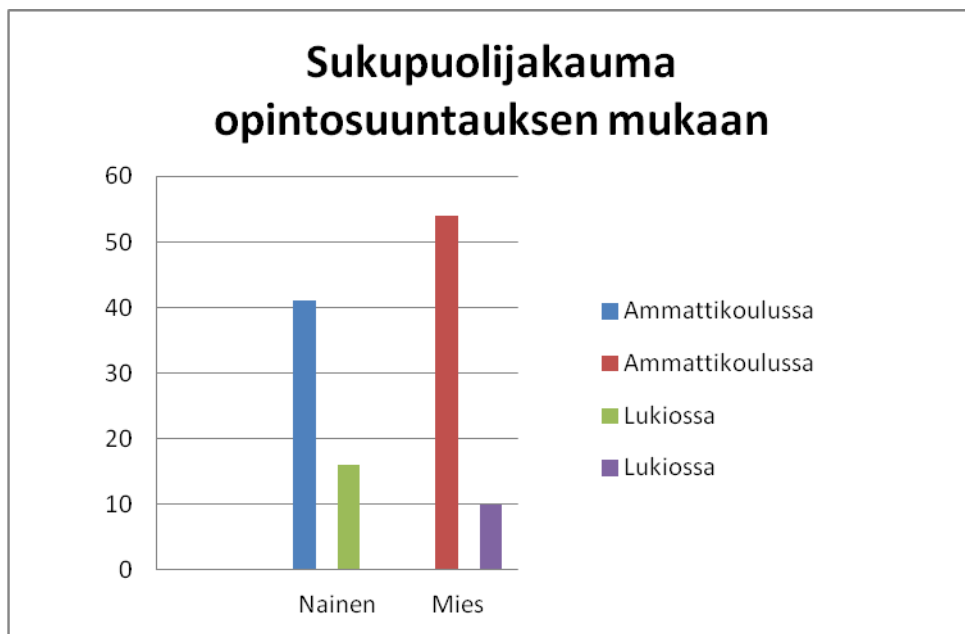
- En käytä kirjastojen palveluja lainkaan
- Käytän yleisen kirjaston (esim. Tikkurilan kirjasto) tarjoamia palveluita
- Oman oppilaitoksen kirjastoa

LIITE 2.

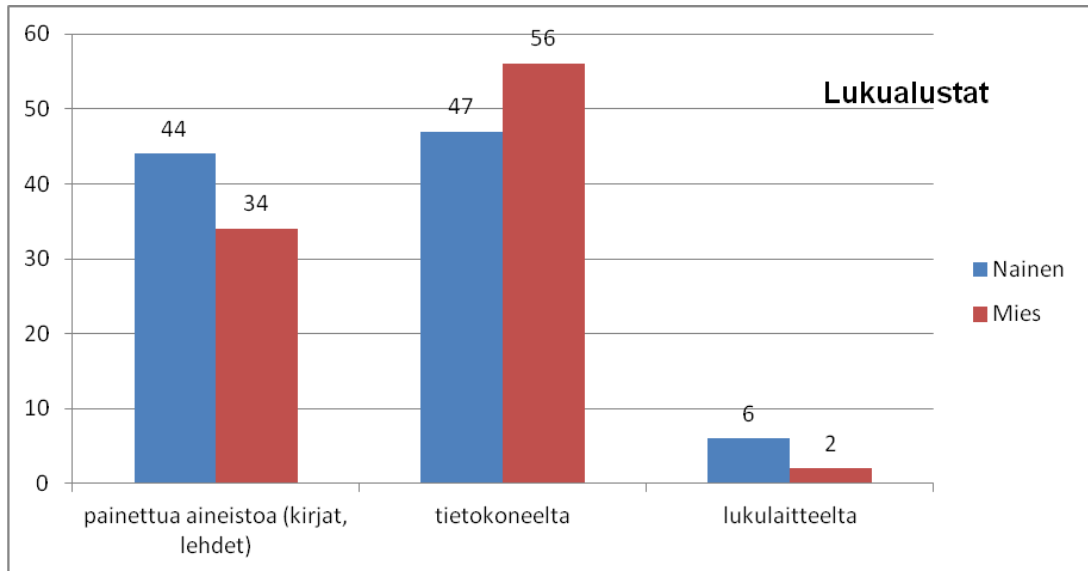
Kuviot

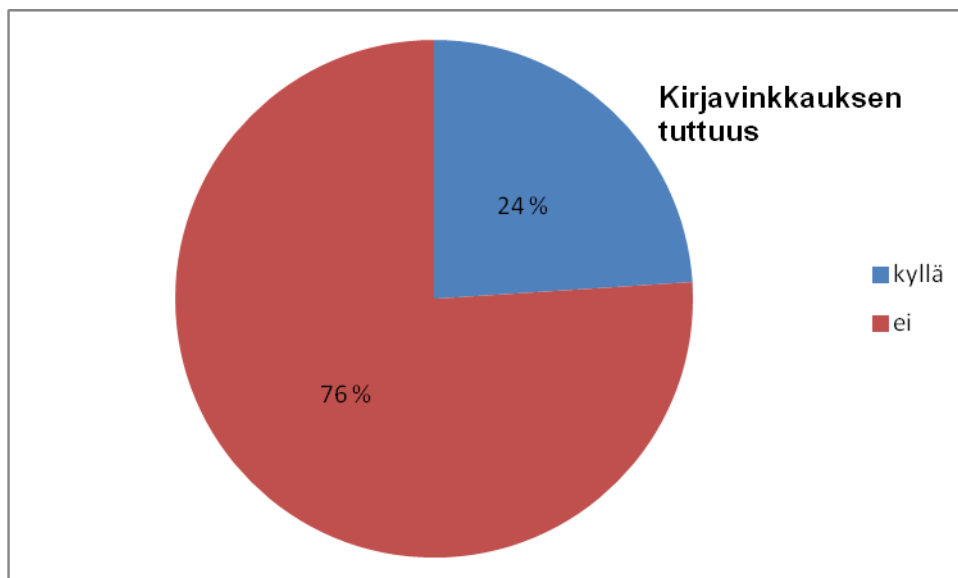
Kuvio 1. Vastaajien jakaantuminen vuosikurssien mukaan

Kuvio 2. Sukupuolijakauma ammattikoulussa ja lukiossa

Kuvio 4. Lukuformaatti

Kuvio 11. Kirjavinkkauksen tuttuus Vantaalaisnuorille.

LIITE 3.

Seuratut blogit, vastaukset (kysymys 9.)

- SAANA PARVIAINEN !
- en
- e
- Homo petterin salaisuudet, Kyrpäländia, munattominen blogi, Hulkin panokirja
- kavereitten
- kavereitten Blogia
- kavereiden blogeja ja sillee
- Kavereiden tekemiä blogeja.
- Aku-Ankka
- ISABELLES.NU
- -jbvjh
- www.pornhub.com
- kenzas mylifebyelina lindamanuella
- kixx's, explorer asia, when nothig go right goes left
- en seuraa
- käsityöblogeja
- Omiin harrastuksiin liittyviä blogeja (urheilu)
- käsityöblogeja

LIITE 4.

Suosittelut internetsivut/kirjat (kysymys 11.) ja niiden perustelut (kysymys 12.)

- facebook.com
 - no se on facebook
- facebook.com
 - ettei elämä käy tylsäks
- en
 - En
- www.iltalehti.fi
 - Siellä on uutisia
- Www.Vantaantaido.Fi
 - Nykyaikainen budolaji, jonka harrastan
- en mitään
 - en
- aku ankka
 - paras ikinä
- www.reddit.com
- facebook
 - fb kalastelu on ihan ok
- kuvake.net
 - naisii
- kuvake.net
 - naisii
- en mitään
 - ei käy
- A song of ice and fire kirja sarjaa
 - Fantasia joka ei ole lapsellinen vaan uskottava ja realistinen
- Google koska Vertsu ja Make sano niin ja es
 - ES ja vertsu sano
- en mitää
- www.WowHead.com
 - Koska käyn siel joka päivä / joka toinen päivä
- Facebook, iltalehti
 - Siel on turhia asioita
- PETTERIN SUKLAAJUNAFANTASIA
- Onepiece, rave, Ilkka Remeksen kirjat ja Stephen Kingin kirjat.
 - Ne ovat hyviksi todettuja ;)
- 4chan.org /b/ osasto
 - se on taidetta

- Thor-lauta
 - Look at it
- www.mrnosturi.fi
 - Hyvää perus paskaa
- iltalehti.fi

- uutiset
- facebook
 - se on kiinnostava
- FACEBOOOOK
 - paras paikka
- Nancy
 - koska se on hyvä kirja
- Perillinen –kirjasarja
 - mahtava kirjasarja
- Rakennusliitto
 - paljon tietoa !
- Suosittelen Nancy kirjaa, Deborah Spunqenin kirjoittama.
 - Se on hyvä ja se on tositarina.
- facebook
 - Hyvää lukemista ihmisten elämistä
- en mitään
- Iltalehti
 - päivitettyjä uutisia
- Nälkäpelit
 - koska se on hyvä ja keuhuttu ja pidin itsekin siitä. ainut miinus on se että teksti on tosi "teinimäistä"
- Torey Haydenin kirjat, Ja iltasanomien nettisivua.
 - Pidän niistä itse.
- Aku Ankan Taskukirjat
 - Koska ne ovat hyviä
- facebook
 - sieltä löytyy paljon kaikkea mitä muut ihmiset on sinne laittanut
- nälkäpeli
 - koska se on paras kirjasarja
- Natascha Kampusch 3069 päivää
 - siinä hän kertoo hyvin mitä koki ollessaan siepattuna.
- hv mvc
 - jgcnbv
- Iltalehti
 - Siellä on uutisia maailmalta
- www.laamat.fi
 - Sieltä löytyy paljon tietoa laamoista
- www.facebook.com
 - Pystyt pitämään yhteyttä kavereihisi ja saada uusia tuttavuuksia
- en mitään
 - oo hiljaa
- fb
 - koska jees
- yön talo kirjasarjaa
 - todella miellyttävää luettavaa ja hyviä juonen käänteitä
- en tiedä mitään
- Nälkäpeli

- Elämänviisauksia yleensä
- Stephen Kingin kirjat
 - Tykkään mielenkiintoisista jännitteistä
- Keyesin romaaneja
 - Ite tykkään niistä. Mukavan kevyitä
- HigginsClarkin kirjat
- Viimeisin mielenkiintoinen kirja, jonka luin on Krokotiilimeri. Kirjoittajaa en muista
 - Se oli mielenkiintoinen
- Keyesin hömppää
 - Mukavan kevyttä rentoutusta
- Tämän vuoden uutuuksia Lumottu, josta ilmeisesti tulossa lisäosia